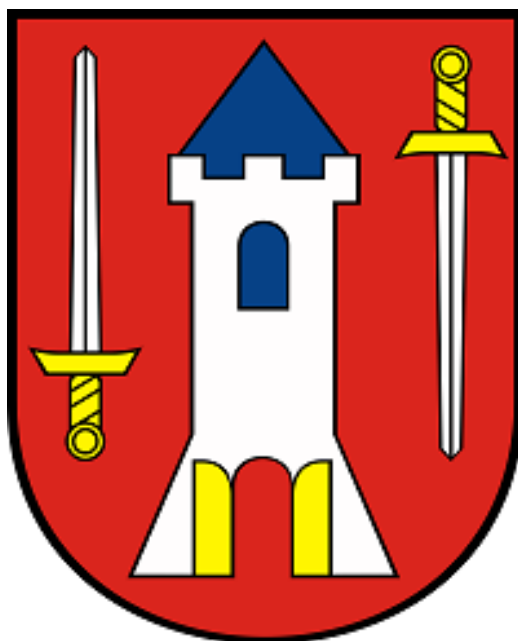

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY NOWE MIASTO NAD PILICĄ NA LATA 2016 - 2021

**GMINA NOWE MIASTO NAD PILICĄ
POWIAT GRÓJECKI
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA NOWE MIASTO NAD PILICĄ
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING
WYKONAŁ	KAROLINA DRZEWIECKA
SPRAWDZIŁ	JOANNA KWAŚNIEWSKA

NOWE MIASTO NAD PILICĄ 2016

Spis treści

I. Wstęp	4
II. Diagnoza strategiczna Gminy Nowe Miasto nad Pilicą	6
1. Ogólna charakterystyka Gminy Nowe Miasto nad Pilicą	6
2. Sytuacja demograficzna Gminy Nowe Miasto nad Pilicą	8
3. Gospodarka.....	13
3.1. Rolnictwo.....	13
3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza.....	15
3.3. Turystyka.....	18
3.4. Rynek pracy i bezrobocie	25
4. Usługi publiczne na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	27
4.1. Usługi społeczne	27
4.2. Usługi komunalne.....	37
5. Analiza budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015	47
5.1. Dochody Budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	47
5.2. Wydatki budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	50
5.3. Wynik budżetów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015	54
5.4. Polityka inwestycyjna Gminy	55
6. Wyniki badania ankietowego.....	59
7. Kierunki i szanse rozwojowe Gminy Nowe Miasto nad Pilicą oraz prognozowane tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej	65
8. Podsumowanie diagnozy strategicznej – analiza SWOT	67
III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY NOWE MIASTO NAD PILICĄ NA LATA 2016-2021	72
1. Misja Gminy Nowe Miasto nad Pilicą	72
2. Wartości kluczowe	72
3. Wizja rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	73
4. Interesariusze Strategii	73
5. Wartość oczekiwana przez interesariuszy.....	74
6. Cele strategiczne i operacyjne	82
7. Monitorowanie i wdrażanie strategii.....	92
IV. Spis tabel	96

V. Spis wykresów	97
VI. Spis rysunków	98

I. Wstęp

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2016-2021 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. Implikuje ona przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2016-2021 to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania działalności Gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie Gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2016-2021 składa się z dwóch części:

- 1) część 1 – Diagnoza strategiczna Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą,
- 2) część 2 – Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2016-2021.

Pierwsza część ma na celu zobrazowanie potencjału społeczno-ekonomicznego Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w kontekście głównego kierunku jej rozwoju, tj. **mieszkalnictwa, przedsiębiorczości i turystyki**, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne Gminy. Diagnoza strategiczna Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest podstawowym punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Druga część strategii została opracowana na podstawie wniosków z diagnozy strategicznej i zawiera konkretny plan działania Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą do 2021 roku, w którym określone zostały następujące elementy: misja, wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób monitorowania realizacji niniejszej strategii z określeniem docelowych wskaźników.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2016-2021 powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Miasta i Gminy, wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystycznej.

Okres realizacji *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą* przyjęto na pięć lat (2016-2021). Strategia dla Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą została sformułowana

w ścisłej korelacji ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020, jak i z pozostałymi aktualnie obowiązującymi dokumentami o charakterze planistycznym szczebla regionalnego, krajowego i międzynarodowego.

Ileć w niniejszym dokumencie jest mowa o Gminie Nowe Miasto nad Pilicą – należy przez to rozumieć Miasto i Gminę Nowe Miasto nad Pilicą.

II. Diagnoza strategiczna Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

1. Ogólna charakterystyka Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą jest gminą miejsko-wiejską, położoną w powiecie grójeckim, w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego. Gmina znajduje się na terenie Doliny Białobrzesckiej, nad rzeką Pilicą. Zgodnie z danymi GUS niniejsza jednostka samorządu terytorialnego zajmuje powierzchnię 15 851 ha (co stanowi około 12,50% powiatu grójeckiego oraz 0,45% powierzchni województwa mazowieckiego).

Szczególną rolę na tym terenie odgrywają grunty rolne i stanowią one największy udział tj. 66,77 całego obszaru Gminy, następnie lasy – 24,64%. Centralnym ośrodkiem Gminy jest miasto Nowe Miasto nad Pilicą.

Lokalizację Gminy na tle powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego pokazano na rysunku 1.

Rysunek 1. Gmina Nowe Miasto nad Pilicą na tle województwa mazowieckiego i powiatu grójeckiego

Źródło: <http://archiwum.zpp.pl/>

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą należy do powiatu grójeckiego i graniczy z pięcioma innymi powiatami. Są to powiat przysuski i powiat białobrzegi w województwie mazowieckim oraz powiaty: rawski, tomaszowski i opoczyński, które należą do województwa łódzkiego.

Gmina sąsiaduje z następującymi gminami:

- od strony północno-zachodniej z gminą Cieladz i Regnów z powiatu rawskiego (województwo łódzkie),
- od strony północnej z gminą Sadkowice z powiatu rawskiego (województwo łódzkie)

- od strony wschodniej z gminą Mogielnica z powiatu grójeckiego i gminą Wysmierzyce z powiatu białobrzeskiego (województwo mazowieckie),
- od strony południowej z gminą Klwów i Odrzywół z powiatu przysuskiego (województwo mazowieckie),
- od strony zachodniej z Gminą Rzeczyca z powiatu tomaszowskiego (województwo łódzkie).

Lokalizacja Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na pograniczu dwóch województw nie sprzyja rozwojowi i nawiązywaniu współpracy z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego o różnych priorytetach rozwojowych.

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą podzielona jest na następujące sołectwa: Bełek, Bieliny, Nowe Bieliny, Dąbrowa-Józefów, Domaniewice, Godzimirz, Gostomia, Jankowice, Łęgonice, Nowe Łęgonice, Pobiedna, Promnik, Proсна-Gilówka, Rokitnica, Rosocha, Rudki, Sacin, Sańbórz, Strzałki, Nowe Strzałki-Zalesie, Świdrygały, Borowina, Wał, Wierzchy, Wola Pobiedzińska, Wólka Ligęzowska i Magierowa, Żdżarki, Żdżary, Osiedle Nr 1, Osiedle Nr 2, Osiedle Nr 3.

Rysunek 2. Gmina Nowe Miasto nad Pilicą

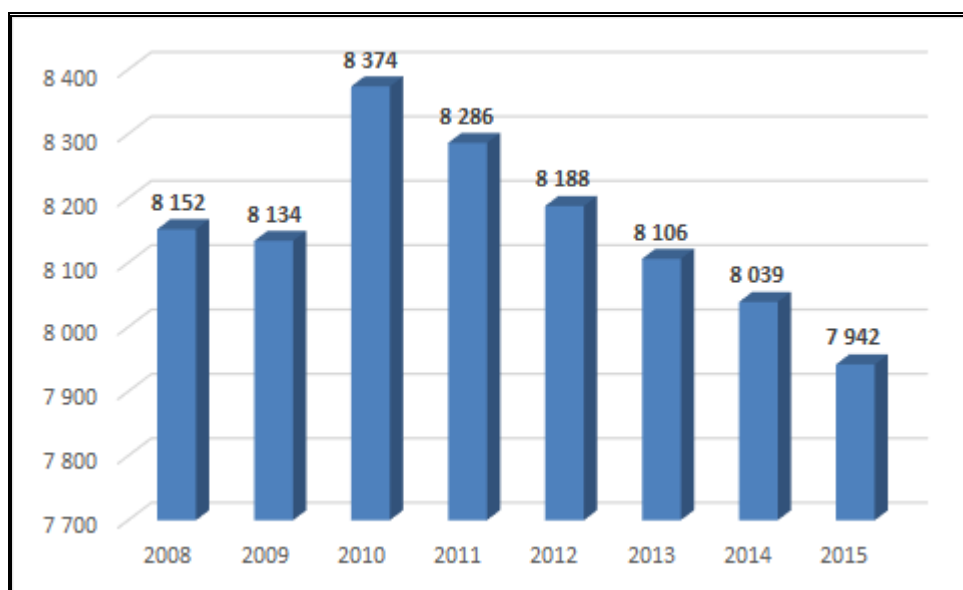

Źródło: <http://www.archiwum2015.nowemiasto.pl>

2. Sytuacja demograficzna Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że liczba ludności w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 ulegała wahanom. Największy wzrost ludności nastąpił na przełomie lat 2009-2010, kiedy to liczba mieszkańców zwiększyła się o 240 osób. Tym samym w 2010 roku osiągnęła swoją największą wartość. Od 2011 roku liczba ludności zaczęła spadać i w porównaniu z 2010 rokiem, w 2015 roku zmniejszyła się o 5%. Na obecną sytuację demograficzną na terenie Gminy wpłynął ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji w ostatnich latach.

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na koniec 2015 roku Gminę zamieszkiwały 7 942 osoby. Niewielką przewagę stanowiły kobiety – 51,27%.

Tabela 1. Struktura demograficzna gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci									
ogółem	osoba	8 152	8 134	8 374	8 286	8 188	8 106	8 039	7 942
mężczyźni	osoba	3 950	3 937	4 079	4 042	3 993	3 955	3 937	3 870
<i>mężczyźni</i>	%	48,45	48,4	48,71	48,78	48,77	48,79	48,97	48,73
kobiety	osoba	4 202	4 197	4 295	4 244	4 195	4 151	4 102	4 072
<i>kobiety</i>	%	51,55	51,6	51,29	51,22	51,23	51,21	51,03	51,27
Przyrost naturalny									
Ogółem	-	-40	-28	-42	-67	-62	-78	-35	-70
Mężczyźni	-	-14	-13	-22	-33	-23	-48	-16	-49

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kobiety	-	-26	-15	-20	-34	-39	-30	-19	-21
Migracje na pobyt stały gminne									
zameldowania ogółem	osoba	93	131	96	109	85	56	93	77
zameldowania z miast	osoba	49	54	45	56	41	35	48	38
zameldowania ze wsi	osoba	41	77	51	52	43	21	45	39
zameldowania z zagranicy	osoba	3	0	0	1	1	0	0	0
wymeldowania ogółem	osoba	123	114	114	130	126	101	118	103
wymeldowania do miast	osoba	74	67	74	84	89	68	81	57
wymeldowania na wieś	osoba	49	47	40	46	37	33	37	46
saldo migracji	osoba	-30	17	-18	-21	-41	-45	-25	-26

Źródło: Dane GUS

Nieco odmiennie prezentuje się liczba ludności Gminy, zgodnie z informacjami przekazanymi przez pracowników Urzędu Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. Z danych przedstawionych w tabeli 2 wynika, że na koniec 2015 roku Gminę Nowe Miasto nad Pilicą zamieszkiwało 7 955 mieszkańców, w tym 4 092 kobiet (tj. 51,44% ogólnej liczby mieszkańców).

**Tabela 2. Stan ludności na terenie Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą
(stan na dzień 31.12.2015)**

Wiek	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Ogółem
0-2	89	114	203
3	34	29	63
8-12	68	71	139
6	39	36	75
7	43	43	86
8-12	181	143	324
13-15	79	90	169
16-17	69	57	126
18	33	46	79
19-65	2 724	2 280	5 004
>65	504	1 183	1 687
ogółem	3 863	4 092	7 955

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Przyrost naturalny na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 przyjmował wartości ujemne, co świadczy o większej liczbie zgonów niż urodzeń w analizowanym okresie.

Niekorzystnie kształtowała się sytuacja pod względem **salda migracji**. Tylko w 2009 roku wskaźnik ten osiągnął wartość dodatnią. Przyczyn migracji jest wiele. Część mieszkańców wyjeżdża w celu podjęcia pracy, młodzież wyjeżdża na studia, inni zmieniają miejsce zamieszkania na skutek łączenia rodzin czy zawierania małżeństwa.

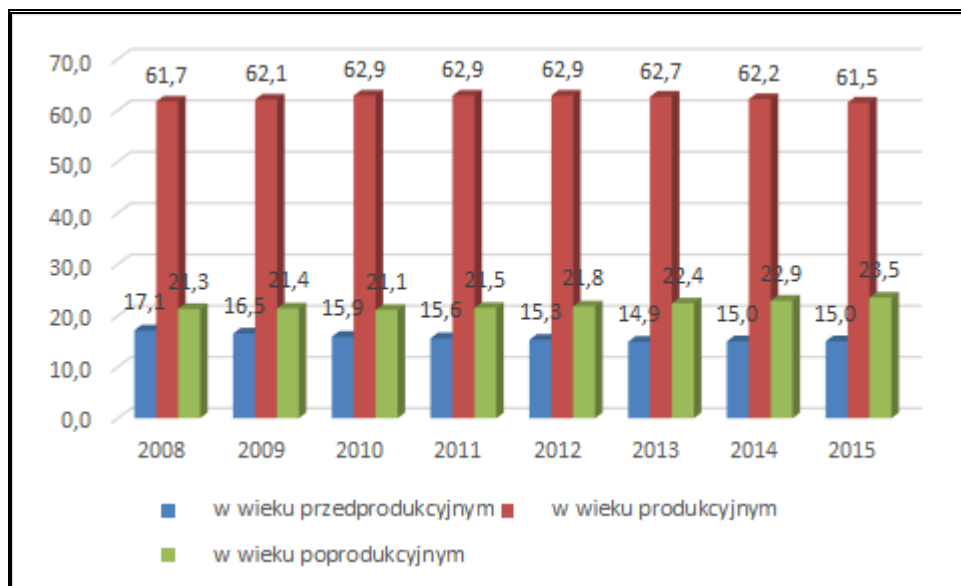
Ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji mają niewątpliwie wpływ na spadek liczby ludności. Potwierdzeniem tego jest dokonana prognoza liczby ludności Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na najbliższe 10 lat na podstawie danych o liczbie ludności w latach 2008–2015, a także na podstawie prognozy liczby ludności na obszarach wiejskich *podregionu mazowieckiego – powiat grójecki* opracowanej przez GUS.

Tabela 3. Prognoza liczby ludności Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Lata	przyrost naturalny	saldo migracji	liczba mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą
2016	-38	31	7 917
2017	-39	31	7 855
2018	-39	31	7 792
2019	-40	31	7 730
2020	-41	31	7 667
2021	-42	31	7 604
2022	-42	31	7 540
2023	-44	31	7 475
2024	-45	31	7 409
2025	-47	31	7 342
2026	-48	31	7 274

Źródło: Opracowanie własne na podstawie długoterminowej prognozy liczby ludności opracowanej przez GUS

Wykres 2 przedstawia dane o liczbie **ludności według ekonomicznych grup wieku** w latach 2008-2015 na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z powyższymi danymi, na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego ludność w wieku produkcyjnym w 2015 roku stanowiła 61,5% ogólnej liczby ludności, natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym – 15,0%, a w wieku poprodukcyjnym – 23,5%. Z roku na rok wzrastał udział ludności w wieku poprodukcyjnym. W porównaniu do 2008 roku udział ten zwiększył się o 2,5 p.p., co świadczy o starzeniu się społeczeństwa zamieszkującego Gminę. Zmiany zachodzące w strukturze wiekowej mieszkańców bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych, mogą pociągać za sobą następujące problemy:

- spadek zapotrzebowania na usługi przedszkolne w kolejnych latach w związku ze spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a także spadek liczby uczniów uczęszczającej do szkół podstawowych i gimnazjów. Może to mieć negatywne konsekwencje w postaci konieczności racjonalizacji sieci szkół, których utrzymanie będzie nieefektywne w stosunku do liczby uczniów do nich uczęszczających,
- silny wzrost liczebności osób starszych, który prawdopodobnie pociągnie za sobą nasilenie się problemów społecznych, dotyczących osoby starsze oraz wzrost wydatków Gminy w zakresie opieki społecznej. Gmina powinna zatem dążyć do rozwoju usług skierowanych do starszych grup wiekowych. Niezbędna jest także likwidacja barier architektonicznych oraz tworzenie łatwo dostępnej komunikacji, np. duża ilość linii autobusowych wraz z dużą częstotliwością kursów autobusowych.

Szczegółowy podział ludności Gminy Nowe Miasto nad Pilicą wg wieku na koniec 2015 roku przedstawia tabela nr 4. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 55-59 lat. Występująca przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn jest szczególnie widoczna w wieku

powyżej 70 lat. Kobiet, które ukończy 70 lat na terenie Gminy nowe Miasto nad Pilicą było 762, natomiast mężczyzn w tym samym wieku było ponad połowę mniej.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w roku 2015

Wyszczególnienie	ogółem	mężczyźni	Kobiety
Ogółem	7 942	3 870	4 072
0-4	342	159	183
5-9	375	193	182
10-14	297	165	132
15-19	326	162	164
20-24	510	260	250
25-29	627	325	302
30-34	622	335	287
35-39	496	289	207
40-44	453	239	214
45-49	437	219	218
50-54	560	282	278
55-59	710	352	358
60-64	629	324	305
65-69	447	217	230
70-74	271	98	173
75-79	298	102	196
80-84	291	81	210
85 i więcej	251	68	183

Źródło: Dane GUS

Obserwowana w ciągu ostatnich kilku lat w skali kraju i Europy zmiana modelu rodziny (2+1) potwierdza, że coraz mniejszy jest udział rodzin wielodzietnych. Również migracje rodzin w celach zarobkowych pociągają za sobą spadek liczby dzieci na danym terenie. W związku z tym, Gmina Nowe Miasto nad Pilicą zamierza realizować działania zwiększające jej atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną. Atrakcyjne warunki do zamieszkania będą skutkowały napływem nowych mieszkańców (w tym rodzin z dziećmi), dzięki czemu liczba uczniów w szkołach utrzyma się na poziomie zbliżonym do obecnego, a nawet wzrośnie. Tym samym Gmina zapewni odpowiednie dochody z tytułu subwencji oświatowej, a także wyeliminuje ewentualną konieczność racjonalizacji sieci szkół na swoim terenie. Z kolei atrakcyjne warunki inwestycyjne to szansa na nowe miejsca pracy, co zminimalizuje zjawisko migracji części mieszkańców poza teren Gminy w celach zarobkowych.

3. Gospodarka

3.1. Rolnictwo

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą jest gminą miejsko-wiejską. Posiada ona niezbyt korzystne warunki do produkcji rolnej. Większość gleb należy do pseudobielicowych i bielicowych z rzędu bielicoziemnych. Wytworzone są one z glin piaszczystych, piasków słabogliniastych i piasków luźnych, mają więc średnie wartości użytkowe. Miejscami występują gleby brunatne. W dolinach rzecznych dominują gleby napływowe piaszczyste i pyłowe mady oraz gleby bagienne. W porównaniu do pozostałych gmin powiatu grójeckiego, Gmina Nowe Miasto na Pilicą charakteryzuje się najmniej korzystnymi warunkami dla upraw rolnych, szczególnie sadownictwa.

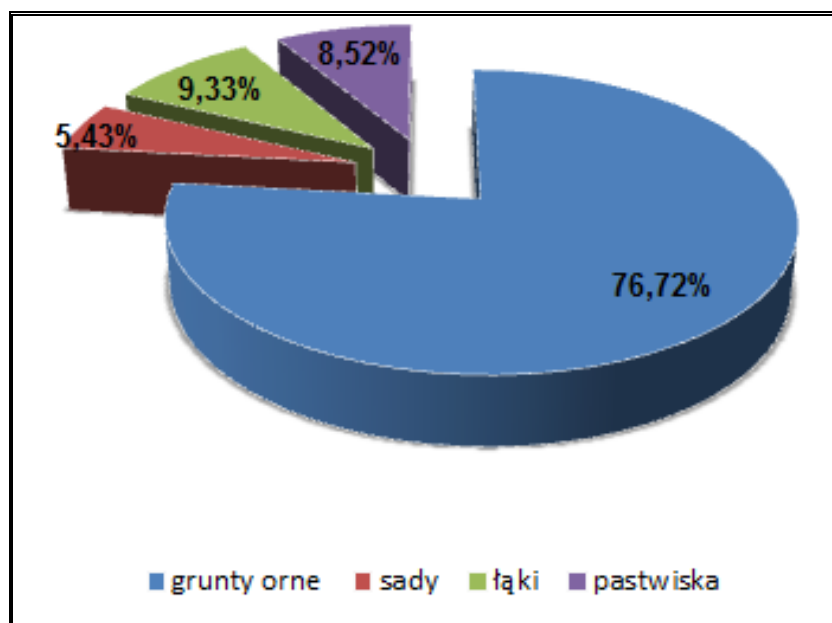
Strukturę zagospodarowania gruntów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Wyszczególnienie	J. m.	Stan na dzień 31.12.2015r.
użytki rolne	ha	10 263
grunty orne	ha	7 874
sady	ha	557
łąki	ha	958
pastwiska	ha	874
lasy i grunty leśne	ha	3 662
pozostałe grunty i nieużytki	ha	1 922
Razem	ha	15 847
Powierzchnia gminy ogółem	km ²	158

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Zgodnie z powyższymi danymi, użytki rolne zajmują 64,76% powierzchni Gminy ogółem. Wśród nich najwięcej jest gruntów ornych. Stanowią one 76,72% wszystkich użytków rolnych. Najmniej, bo 5,43% zajmują sady. Lasy i grunty leśne stanowią około 23% powierzchni Gminy.

Wykres 3. Struktura użytków rolnych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Na koniec 2015 roku na terenie Gminy funkcjonowało 3 030 gospodarstw rolnych. Największy udział stanowiły małe gospodarstwa o powierzchni do 1 ha - 1 850 sztuk, tj. 61,06% wszystkich gospodarstw rolnych. Najmniej na terenie Gminy prowadzonych było dużych gospodarstw o powierzchni 10 ha i więcej. Ich udział w liczbie wszystkich gospodarstw rolnych wyniósł niespełna 9%.

Tabela 6. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Rodzaj gospodarstwa	J. m.	Stan na dzień 31.12.2015r.
do 1 ha włącznie	Szt.	1 850
1 – 5 ha	Szt.	290
5 – 10 ha	Szt.	620
10 ha i więcej	Szt.	270

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym przeprowadzonym w 2010 roku największa powierzchnia terenów rolnych przeznaczona była pod zasiew zbóż (3 139,17 ha) oraz ziemniaki (453,43 ha), z kolei najmniejsza powierzchnia przeznaczona była pod uprawy przemysłowe (1,55 ha). Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą nie odnotowano upraw buraków cukrowych, rzepaku ani roślin strączkowych jadalnych.

Tabela 7. Struktura zasiewów na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w 2010 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010
Ogółem	ha	3 952,94
zboża razem	ha	3 139,17
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	3 125,59
kukurydza na ziarno	ha	8,96
ziemniaki	ha	453,43
uprawy przemysłowe	ha	1,55
buraki cukrowe	ha	0,00
rzepak i rzepik razem	ha	0,00
strączkowe jadalne na ziarno razem	ha	0,00
warzywa gruntowe	ha	33,01

Źródło: Dane GUS (Powszechny Spis Rolny z 2010 roku)

Najwięcej gospodarstw rolnych zajmowało się hodowlą drobiu – 368 gospodarstw i bydła – 352 gospodarstw. Drób miał również największy udział pod względem liczby zwierząt gospodarskich 12 223 szt., a następnie trzoda chlewna 6 180 szt.

Tabela 8. Struktura hodowli zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w 2010 roku

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw [szt.]	Liczba zwierząt gospodarskich [szt.]
bydło razem, w tym:	352	2 128
krowy	352	1 146
trzoda chlewna razem, w tym:	284	6 180
lochy	246	763
konie	60	112
drób ogółem razem, w tym:	368	12 223
drób kurzy	360	10 044

Źródło: Dane GUS (Powszechny Spis Rolny z 2010 roku)

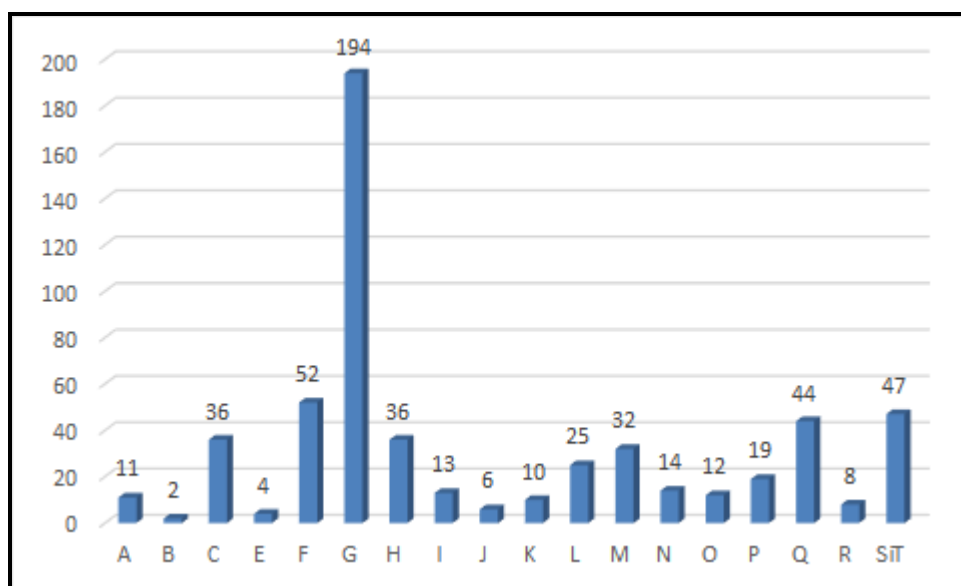
3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w 2015 roku funkcjonowało 565 podmiotów gospodarczych – głównie małe i średnie (wg klasyfikacji REGON), z czego 3,02% w sektorze publicznym, zaś 96,98% w sektorze prywatnym. Największa zmiana w liczbie podmiotów gospodarczych nastąpiła w roku 2009, gdy w porównaniu do roku poprzedniego liczba przedsiębiorców spadła o 190, czyli o 25%.

Tabela 9. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
podmioty gospodarki narodowej ogółem		736	546	557	550	551	567	563	565
sektor publiczny	Ogółem	17	17	19	19	19	19	17	17
	państwowe i samorządowe	13	13	15	15	15	15	13	13
	jednostki prawa budżetowego								
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	1	0	0	-	-	-	-	-
sektor prywatny	Ogółem	719	529	538	531	532	548	546	546
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	616	426	435	424	412	426	422	419
	spółki handlowe	7	9	9	10	10	10	17	18
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	1	1	1	1
	spółdzielnie	6	5	5	5	5	5	5	5
	fundacje	0	0	0	1	2	2	2	3
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	21	21	22	22	23	23	22

Źródło: Dane GUS

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w 2015 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody: gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Zgodnie z wykresem zaprezentowanym powyżej, prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą koncentrowała się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych, włączając motocykle (ok. 34% wszystkich podmiotów gospodarczych) oraz budownictwie (9%).

Do największych podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą należą między innymi:

- DITTA SERIA – Edmund Pietrzak
- UNI PLAST – A. Mierzeński, J. Dudek, W. Głowacki
- Folwark – W. i A. Kotaniec
- Piekarnia-Cukiernia Smoleń – Urszula Smoleń
- Nowostal – P. Wiśnik, M. Wiśnik

Na obszarze niniejszej jednostki samorządu terytorialnego wyznaczono tereny przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę produkcyjno-gospodarczą oraz tereny zabudowy przemysłowej.

Ponadto w granicach administracyjnych Gminy znajduje się w pełni uzbrojona działka o powierzchni 7 ha oraz częściowo uzbrojona działka, licząca 15 ha z przeznaczeniem pod przemysł, logistykę i transport. Obiektem o przeznaczeniu na działalność gospodarczą jest także obiekt biurowo-usługowy z halą produkcyjną, bocznicą kolejową (przy Centralnej Magistrali Kolejowej) oraz terenem pod zabudowę przemysłową w miejscowości Nowe Strzałki.

Źródło: <http://www.nowemiasto.pl>

Wartym uwagi miejscem w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą jest teren po byłym lotnisku wojskowym, którego zarządcą jest Agencja Mienia Wojskowego.

W skład lotniska wchodzi:

- 513,01 ha gruntu,
- 89 budynków i budowli o łącznej pow. użytkowej 25 301 m² i łącznej kubaturze 145 624 m³,
- droga startowa (DS) 2 400×60 m,
- drogi kołowania,
- płaszczyzny postojowe samolotów (PPS) 20 000 m².

Lotnisko składa się z części koszarowej, zaplecza socjalnego, budynków i budowli spełniających funkcje techniczne i logistyczne oraz lotniska z rozbudowaną infrastrukturą lotniskową. W jego skład wchodzi 8 działek niezabudowanych i 26 zabudowanych. Teren lotniska może być w przyszłości wykorzystany pod działalność produkcyjną (przetwórstwo rolno-spożywcze), usługową, rekreacyjno-wypoczynkową, bazę spedycyjno-magazynową lub pod indywidualne budownictwo mieszkaniowe.

Źródło: <http://www.nowemiastonadpilica.republika.pl/>

Analizując możliwości rozwojowe Gminy w przestrzeni gospodarczej należy zaznaczyć, że na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego wyznaczono Podstrefę Nowe Miasto nad Pilicą o powierzchni liczącej nieco ponad 15 ha, która należy do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „EURO-PARK WISŁOSA. Oferuje ona inwestorom pomoc regionalną z tytułu poniesionych nakładów inwestycyjnych, a także utworzenia i utrzymania nowych miejsc pracy. Przedsiębiorcy działający na terenie TSSE EURO-PARK WISŁOSAN mogą ubiegać się o zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych lub odpowiednio od osób fizycznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Źródło: <http://tsse.arp.pl/>

3.3. Turystyka

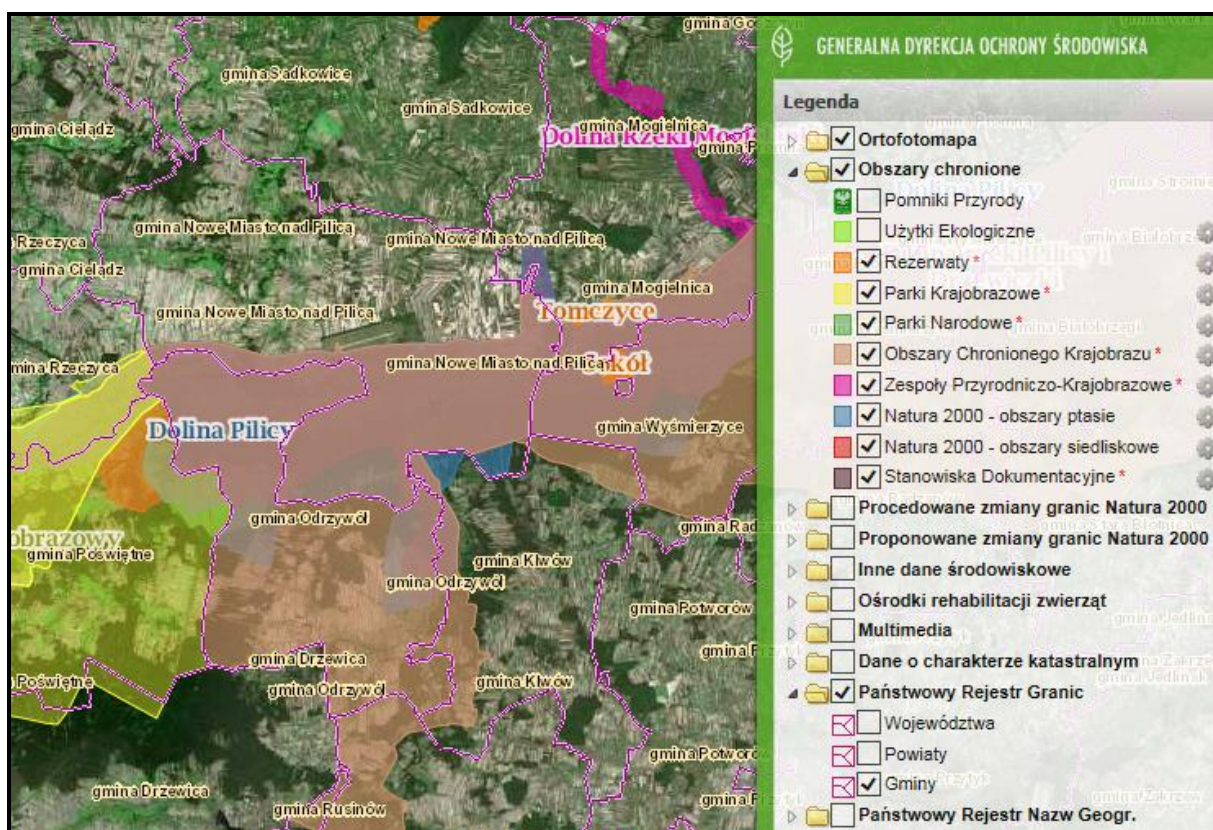
Istotny wpływ na rozwój Gminy ma turystyka. Czynniki warunkującymi konkurencyjność regionu obok atrakcyjnej lokalizacji są: stan środowiska naturalnego oraz jego atrakcyjność turystyczna. Czynniki te wpływają na jakość życia mieszkańców regionu oraz na napływ

podmiotów gospodarczych i kapitału spoza niego. Występujące w zasięgu Gminy obszary leśne, stwarzają możliwość aktywnego wypoczynku w postaci spaceru, czy jazdy na rowerze. Turyści, podziwiający uroki kompleksów leśnych, mogą napotkać także liczne gatunki owadów, ptactwa oraz zwierząt. Innym walorem Gminy jest rzeka Pilica i Drzewiczka. Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą znajduje się wiele miejsc i obiektów, mających w swojej ofercie ciekawe atrakcje, m.in. spływy kajakowe, jazdę konną, paintball, imprezy i noclegi. Zaletą Gminy jest także czyste środowisko naturalne. Goście odwiedzający teren przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego mogą cieszyć się czystym powietrzem oraz ciszą.

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą występują następujące obszary chronione:

- Obszar Natura2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk – Dolina Dolnej Pilicy
- Obszar Natura2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Pilicy
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki”, należący do krajowej sieci ECONET POLSKA
- Rezerwat przyrody „Tomczyce”
- 16 pomników przyrody, w miejscowościach: Waliska, Borowina, Gostomia, Żdźary, Łęgonice i Nowe Miasto nad Pilicą.

Rysunek 3. Obszary chronione na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Na obszarze **Doliny Pilicy** występują ważne dla Europy następujące typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki ptaków:

— siedliska przyrodnicze:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion
- suche wrzosowiska (Calluno-Geniston, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion)
- ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae) zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe)
- łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum)
- ciepłolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti-petraeae)

— gatunki zwierząt:

- ssaki: bóbr europejski, wydra;
- ptaki: ortolan, gąsiorek, świergotek polny, muchołówka mała, jarzębatka, podróżniczek, lerka, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, zimorodek, lelek, puchacz, rybitwa białoczelna, rybitwa zwyczajna (rzeczna), rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, batalion, derkacz, zielonka, kropiatka, żuraw, cietrzew, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, trzmielojad, bielik, orlik krzykliwy, bocian czarny, bocian biały, bąk, bączek;
- ryby: minóg strumieniowy, minóg ukraiński, boleń, różanka, piskorz, koza.

Źródło: www.obszary.natura2000.org.pl

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki obejmuje teren związany z dolinami rzek o dużej atrakcyjności turystyczno - krajobrazowej i bogatych oraz zróżnicowanych zasobach przyrodniczych. Występuje tu mozaika lasów i zadrzewień rozdzielonych półnaturalnymi łąkami oraz starorzeczami, co wynika ze znacznego zróżnicowania geomorfologicznego terenu. Północny brzeg Pilicy stanowi wysoka skarpa o dużym spadku, miejscami silnie zerodowana, z uformowanymi wąwozami i jarami, często porośnięta lasami na siedliskach borowych. Natomiast południowa część obszaru ma charakter równinny pokryty głównie łąkami, szuwarami i bagnami z rozproszonymi zadrzewieniami, lasami i zakrzewieniami.

Rezerwat przyrody „Tomczyce” usytuowany jest na gruntach Nadleśnictwa Grójec, w obrębie kompleksu leśnego o tej samej nazwie, rozciągającego się wzdłuż rzeki Pilicy. Rezerwat reprezentuje charakterystyczny krajobraz stromej północnej skarpy nadpilickiej z malowniczymi jarami, porośnięty naturalnym lasem sosnowym, z drzewostanami sosnowymi od południa również z domieszką dębu, wierzby, brzozy, modrzewia, jesionu, olszy.

Źródło: Program Ochrony Środowiska

Na obszarze Gminy znajdują się ponadto parki o wartościach zabytkowych i historycznych w Nowym Mieście nad Pilicą, Jankowicach, Łęgonicach, Gostomi i Żdżarach. Część z nich została wpisana do Rejestru Zabytków, a część stanowi parki wiejskie.

Niniejsza jednostka samorządu terytorialnego może też pochwalić się następującymi obiektami zabytkowymi:

- Zespół pałacowo-parkowy w Nowym Mieście nad Pilicą, wybudowany w 1756 roku;
- Zespół pałacowo-parkowy w Gostomi, wybudowany w I połowie XIX wieku;
- Zespół pałacowo-parkowy w Łęgonicach, wybudowany w 1827 roku;
- Klasztor Braci Mniejszych Kapucynów i Kosciół p.w. Św. Kazimierza z 1786 roku ;
- Kościół Parafialny p.w. Opieki Matki Bożej Bolesnej z 1856 roku;
- Kościół p.w. Świętego Rocha z 1928 roku;
- Drewniany kościółek p.w. Matki Kościoła z 1650 roku;
- Drewniany kościółek p.w. Świętego Jana Chrzciciela z 1732 roku;
- Kościół p.w. Świętego Mikołaja z 1850 roku;

jak również obiektami nie będącymi zabytkami ale stanowiącymi ciekawą atrakcję turystyczną:

- Najdłuższy drewniany most w Polsce na rzece Pilicy we wsi Gostomia;
- Prom na rzece Pilicy we wsi Domaniewice;
- Regionalne Muzeum w Nowym Mieście nad Pilicą.

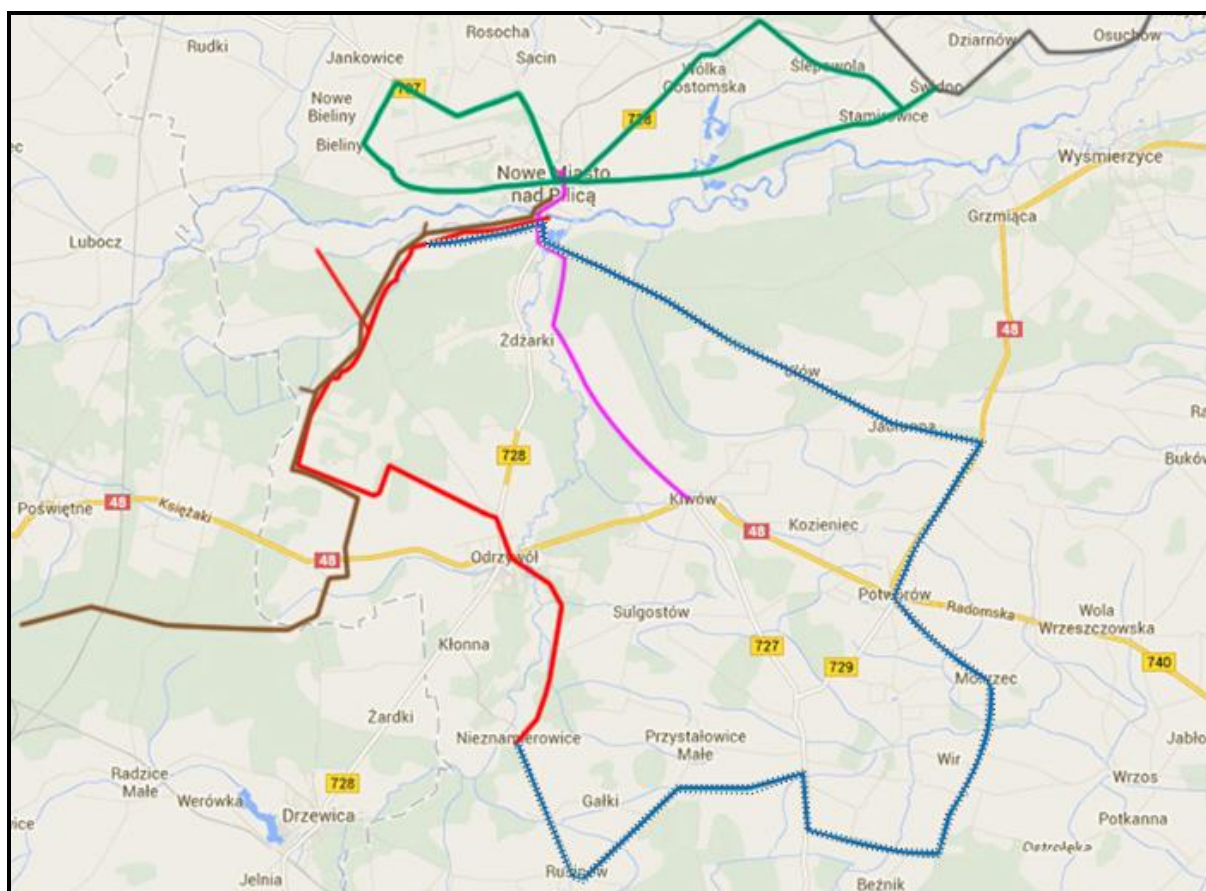
Zwiedzanie powyższych elementów przyrodniczych i kulturowych umożliwia m.in. sieć wyznaczonych szlaków rowerowych relacji:

- **NOWE MIASTO n/PILICĄ – ŚWIDNO – NOWE MIASTO n/PILICĄ**, który umożliwia zwiedzenie Nowego Miasta nad Pilicą, podziwianie walorów przyrodniczych terenów nadpilicznych i rezerwatu Tomczyce oraz zabytków XVIII i XIX-wiecznej architektury. Długość trasy wynosi 44 km, na którą składają się zarówno drogi asfaltowe, jak i gruntowe.
- **KLWÓW – NOWE MIASTO**, umożliwiający poznanie walorów ziemi kłwowskiej oraz śladów kultury przeworskiej, a także zwiedzenie Nowego Miasta nad Pilicą. Trasa ta

oceniana jest jako łatwa, ponieważ w całości składa się z dróg asfaltowych, a jej długość równa jest 12 km.

- **NOWE MIASTO** – Do szlaku Partyzanckiego, trasa ta zapewnia zwiedzanie Nowego Miasta nad Pilicą, podziwianie walorów przyrodniczo-historycznych ziemi odrzywolskiej, a także odnalezienie śladów powstań i wojen. Długość trasy równa jest 23 km, a stopień trudności oceniany jest jako łatwy.
- **Nieznamierowice – Łęgonice** (przez Odrzywół) do Nowego Miasta nad Pilicą. Kierując się tym szlakiem rowerowym, turyści mogą odkryć walory przyrodnicze obszarów leżących wzdłuż Drzewiczki, zwiedzić zabytki sakralne w gminie Odrzywół i podziwiać nadpiliczne tereny Myślakowic i Łęgonic Małych. Trasa jest łatwa – w całości asfaltowa, a jej długość wynosi 28 km.
- **ŁĘGONICE MAŁE – NIEZNAMIEROWICE** (przez Potworów), szlak zapewnia poznanie miejscowości Łęgonice Małe, wsi leżących w Puszczy Pilickiej i zwiedzenie miejscowości Potworów. Ponadto turyści korzystających z tego szlaku mogą odpocząć nad zalewem w Rdzuchowie oraz podziwiać dwór i park w Rusinowie.

Rysunek 4. Szlaki rowerowe przebiegające przez obszar Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

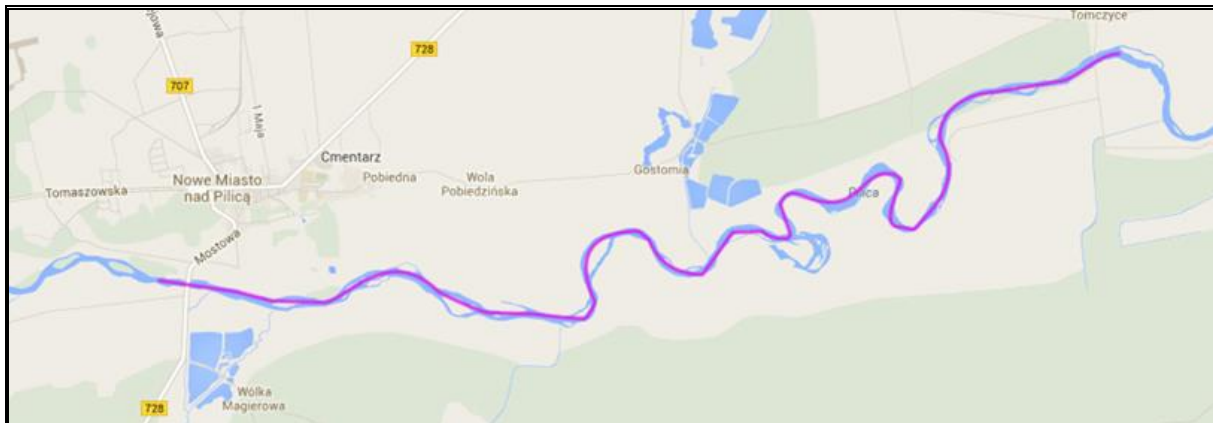

Źródło: <http://szlakipilicy.pl/trasy/>

Zwiedzanie walorów przyrodniczych Gminy zapewniają także wyznaczone szlaki kajakowe:

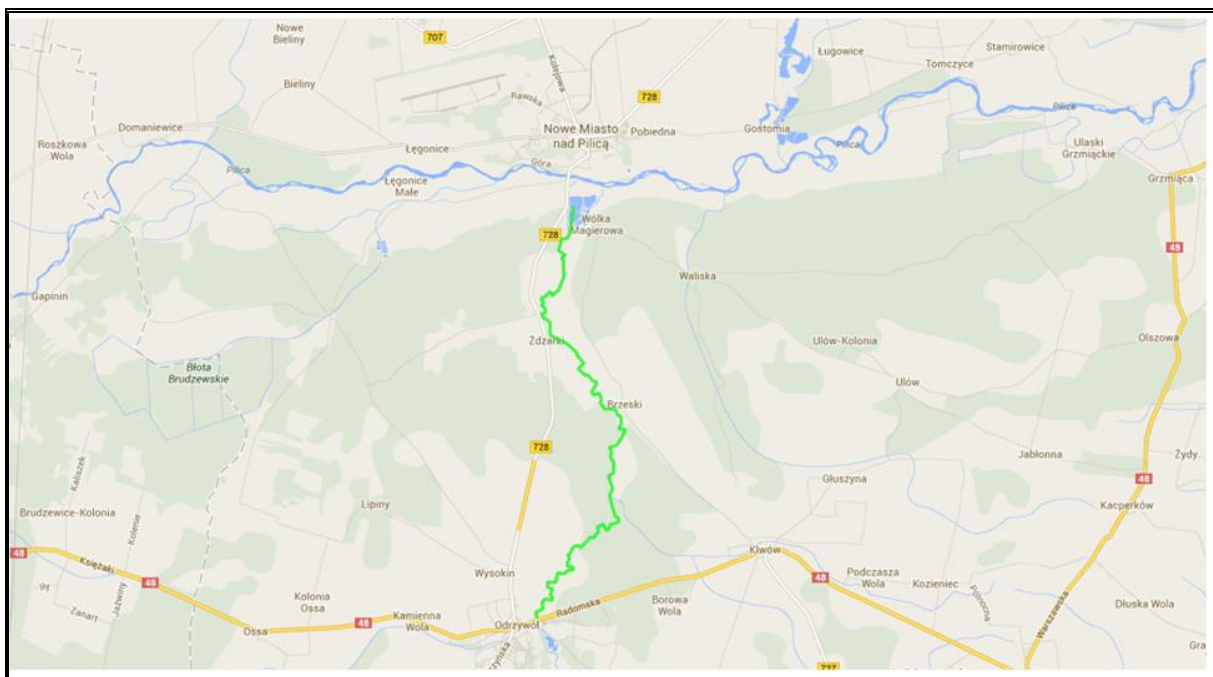
- Rzeka Pilica: Nowe Miasto – Tomczyce – szlak łatwy o długości około 8 km;
- Rzeka Drzewiczka: Odrzywół – Żdżarki – szlak trudny o długości około 8 km,
- Rzeka Pilica: Zalew Sulejowski – Nowe Miasto- ujście do rzeki Wisły – szlak trudny, kilkudniowy.

Rysunek 5. Szlak kajakowy Rzeka Pilica: Nowe Miasto – Tomczyce

Źródło: <http://szlakipilicy.pl/trasy/>

Rysunek 6. Szlak kajakowy Rzeka Drzewiczka: Odrzywół – Żdżarki

Źródło: <http://szlakipilicy.pl/trasy/>

Występujące na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą obiekty zabytkowe, obszary przyrodnicze oraz szlaki rowerowe i kajakowe, mogą być wykorzystywane w ramach rozwoju turystyki i rekreacji. Wpływ na rozwój turystyki ma również dostępna baza hotelowa i gastronomiczna.

Tabela 10. Turystyczne obiekty noclegowe na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008–2015

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
obiekty ogółem VII	1	1	2	2	3	3	3	3
obiekty całoroczne VII	1	1	2	2	2	2	2	2
miejsca noclegowe ogółem VII	8	8	53	55	69	68	68	74
miejsca noclegowe całoroczne VII	8	8	53	55	55	55	55	61
turyści ogółem I-XII	161	89	2 174	3 914	4 611	4 691	4 370	4 981
udzielone noclegi ogółem I-XII	1 757	461	3 615	6 055	6 120	5 783	5 807	6 240

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z danymi GUS przedstawionymi w powyższej tabeli, na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą od 2008 roku znacznie wzrosła liczba turystów – w 2008 roku odnotowano jedynie 161 osób, natomiast w 2015 roku prawie 5 tys. W związku ze wzrostem zainteresowania ludności obszarem Gminy, zwiększyła się liczba obiektów i dostępnych miejsc noclegowych. Od 2012 roku funkcjonowały 3 obiekty i zapewniały one dostęp do 74 miejsc noclegowych. Największą liczbę udzielonych noclegów – 6 240 odnotowano w 2015 roku.

Bazę hotelową na terenie Gminy tworzą m.in.:

- Safari - Smak Przygody S.C., Domaniewice,
- Dworek nad Pilicą, Wólka Magierowa,
- Spływy kajakowe i noclegi Goldcar, Nowe Miasto nad Pilicą,
- Agroturystyka Wiktorja, Gostomia,
- Gospodarstwo Agroturystyczne Madam, Bełek,
- Ranczo za Bocianem, Proсна,

Natomiast w zakresie bazy gastronomicznej należy wymienić przede wszystkim:

- Restaurację i Hotel Leo, Nowe Miasto nad Pilicą,
- Pizzerię Gusto, Nowe Miasto nad Pilicą,
- Bar - Smażalnia Ryb Pod Wyciśniętą Cytryną, Wólka Magierowa,
- Salę Bankietową, Nowe Miasto nad Pilicą,
- Casino, Nowe Miasto nad Pilicą,
- Dworek nad Pilicą, Wólka Magierowa,
- Smażalnia Ryb „Gostomka”, miejscowość Gostomia,
- Bar Gastrofaza, Nowe Miasto nad Pilicą,
- Bar Na Zakręcie, Nowe Miasto nad Pilicą.

Warunkiem rozwoju turystyki i rekreacji w skali całej Gminy jest wykorzystanie istniejącej bazy oraz stworzenie niezbędnych elementów zagospodarowania turystyczno-

rekreacyjnego. Istotnym czynnikiem rozwoju jest promocja i pełna informacja o wartościach turystyczno-rekreacyjnych Gminy. Analizując potencjał turystyczny Gminy Nowe Miasto nad Pilicą można zauważyć, że turystyka może stanowić dodatkowy kierunek jej rozwoju. Obecnie na terenie Gminy działają podmioty, w tym gospodarstwa agroturystyczne, w ofercie których znajdują się m.in. przejażdżki bryczkami, przejażdżki kucykami dla dzieci, wędkowanie, wypożyczanie rowerów, łódki, rowerki wodne i paintball. Ośrodki wypoczynkowe zapewniają gościom dostęp do bazy noclegowej, w tym także do pola namiotowego. Gmina położona jest przy ujściowym odcinku rzeki Pilicy, który charakteryzuje się asymetrią doliny i licznymi starorzeczami, tworząc idealne miejsce dla spływów kajakowych. Organizowane przez cały rok spływy cieszą się zainteresowaniem nie tylko wśród mieszkańców, ale również osób spoza obszaru Gminy.

3.4. Rynek pracy i bezrobocie

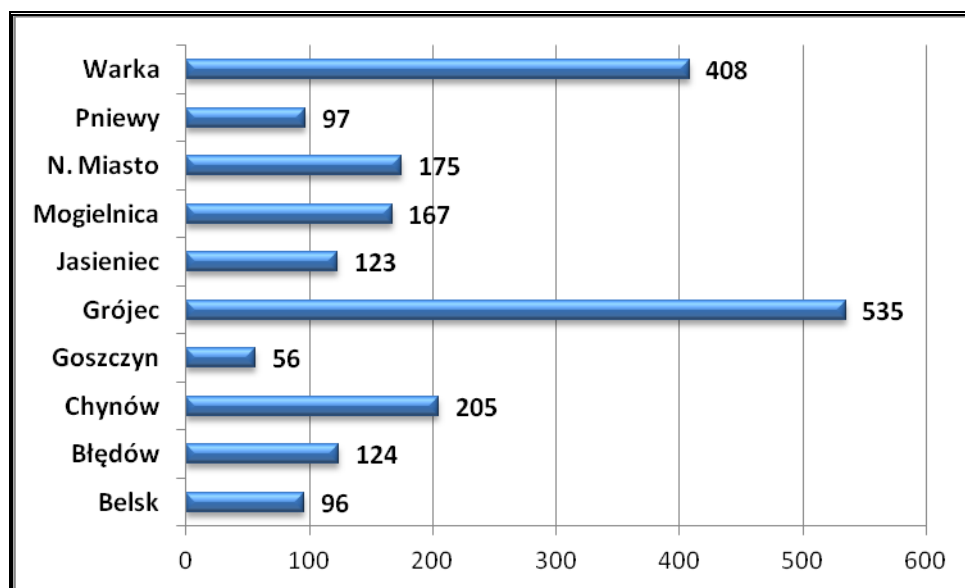
W Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 liczba osób bezrobotnych ulegała wahaniom. Najwięcej bezrobotnych odnotowano w latach 2011-2013, kiedy to liczba mieszkańców bez pracy przekroczyła 300 osób. Wynik ten związany był z kryzysem gospodarczym. W 2015 roku w Gminie zarejestrowanych było 175 osób bezrobotnych, co w odniesieniu do roku 2013 daje spadek o 48% (spadła zarówno liczba bezrobotnych mężczyzn jak i bezrobotnych kobiet). Wśród ludności w wieku produkcyjnym w 2015 roku odnotowano 3,6% bezrobotnych.

Tabela 11. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008 – 2015

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani wg płci									
ogółem	osoba	252	274	266	306	331	334	251	175
mężczyźni	osoba	151	161	150	175	194	196	156	113
kobiety	osoba	101	113	116	131	137	138	95	62
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci									
ogółem	%	5,0	5,4	5,0	5,9	6,4	6,6	5,0	3,6
mężczyźni	%	5,6	5,9	5,2	6,1	6,9	7,0	5,7	4,2
kobiety	%	4,4	4,9	4,8	5,6	5,9	6,0	4,2	2,8

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z danymi udostępnionymi na stronie Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu, Gmina Nowe Miasto nad Pilicą znajduje się na czwartej pozycji pod względem największej liczby osób bezrobotnych w powiecie.

Wykres 5. Bezrobocie na terenie gmin powiatu grójeckiego (stan na 31.12.2015)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP Grójec

Obecny stan bezrobocia na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą ma wiele uwarunkowań. Wśród nich należy wymienić przede wszystkim niewystarczającą liczbę podmiotów gospodarczych. Pomimo iż na terenie Gminy wyznaczono tereny inwestycyjne oraz funkcjonuje system zachęt dla nowych przedsiębiorców, inwestorzy wybierają tereny o bardziej dogodnej lokalizacji (przede wszystkim w bliższej odległości od dróg krajowych i dróg szybkiego ruchu, a także w bliższej odległości od większych miast). Bezrobocie może być też spowodowane dużą ilością młodych wykształconych ludzi, których kwalifikacje nie koniecznie pokrywają się z zapotrzebowaniem na rynku pracy.

Należy zaznaczyć, że brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpłynie bezpośrednio na wzrost wydatków Gminy na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż podczas spotkań konsultacyjnych, organizowanych w ramach prac nad niniejszą *Strategią*, mieszkańcy Gminy wskazali utworzenie nowych miejsc pracy jako działanie, które należałoby podjąć w pierwszej kolejności. Szansą na zmniejszenie liczby bezrobotnych jest zagospodarowanie terenu byłego lotniska.

4. Usługi publiczne na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Jednym z czynników warunkujących atrakcyjność osiedleńczą jest dostępność usług społecznych. Podczas wyboru nowego miejsca zamieszkania brane są pod uwagę przede wszystkim: dostęp do oświaty oraz jakość oferty edukacyjnej, oferta kulturalna, baza sportowo-rekreacyjna, dostęp do opieki zdrowotnej, a także poziom bezpieczeństwa publicznego. Od stanu infrastruktury społecznej zależy także jakość życia obecnych mieszkańców Gminy i ich szanse rozwoju.

4.1. Usługi społeczne

4.1.1. Oświata i nauka

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą funkcjonują następujące placówki oświatowe:

Żłobek

- Żłobek Samorządowy w Nowym Mieście nad Pilicą.

Przedszkola/Oddziały przedszkolne:

- Niepubliczne Przedszkole „Aduś”,
- Przedszkole Niepubliczne „Paula”,
- Oddział Przedszkolny przy Publicznej Szkole Podstawowej w Żdżarach,
- Oddział Przedszkolny przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Nowym Mieście nad Pilicą.

Szkoły podstawowe:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Żdżarach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Nowym Mieście nad Pilicą.

Gimnazjum:

- Publiczne Gimnazjum im. Karola Wojtyły w Nowym Mieście nad Pilicą.

Szkoły Średnie:

- Liceum Ogólnokształcące w Nowym Mieście nad Pilicą,
- Centrum Kształcenia Zawodowego ZDZ w Nowym Mieście nad Pilicą.

Szkoła Specjalna:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowym Mieście nad Pilicą.

ŻŁOBEK

W ostatnim czasie na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego utworzono Żłobek Samorządowy, który znajduje się w budynku po byłym Ognisku Pracy Pozaszkolnej, przy ulicy Tomaszowskiej w Nowym Mieście nad Pilicą. Opieką żłobkową jest objętych 20 dzieci.

PRZEDSZKOLA

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą funkcjonują cztery przedszkola, w tym dwa publiczne. Na koniec 2015 roku, do niniejszych placówek uczęszczało łącznie 182 dzieci (stan na 31.12.2015 r.).

Dzięki dobrze rozwiniętej opiece i edukacji przedszkolnej, Gmina zapewnia rodzinom dzieci (zwłaszcza młodym matkom) możliwość podjęcia lub kontynuacji pracy po powrocie z urlopu wychowawczego, zwiększając tym samym ich szanse na rynku pracy. W każdej placówce panuje miła i przyjazna atmosfera. Przedszkola dają możliwości ciekawego spędzania czasu. Organizowane są zajęcia plastyczne, konkursy recytatorskie, zabawy taneczne i ruchowe, a także pobyt na świeżym powietrzu. Sympatyczni pracownicy, urozmaicone zajęcia i towarzystwo rówieśników sprawia, że dzieci chętnie przychodzą do tych placówek.

Jednostki zapewniają dzieciom komfortowe i bezpieczne warunki do zabawy, rozwoju i odpoczynku, a także przygotowują dzieci do podjęcia nauki w szkole.

Tabela 12. Przedszkola na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)

Przedszkola / Oddziały przedszkolne				
Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Oddział Przedszkolny przy Publicznej Szkole Podstawowej w Żdżarach	22	2	0	publiczna
Oddział Przedszkolny przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Nowym Mieście nad Pilicą	57	3	2	publiczna
Niepubliczne Przedszkole „Adus”	17	3	0	niepubliczna
Przedszkole Niepubliczne „Paula”	86	4	0	niepubliczna

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

SZKOŁY PODSTAWOWE

Wszystkie szkoły podstawowe na terenie Gminy posiadają status szkół publicznych. W 2015 roku do szkół prowadzonych przez Gminę Nowe Miasto nad Pilicą uczęszczało 416 uczniów. 83% wszystkich uczniów uczęszczała do Publicznej Szkoły Podstawowej w Nowym Mieście nad Pilicą.

Tabela 13. Wykaz szkół podstawowych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)

Szkoly podstawowe				
Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Nowym Mieście nad Pilicą	346	35,86	11	publiczna
Publiczna Szkoła Podstawowa w Żdżarach	70	13,86	4	publiczna

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej tworzy fundament wykształcenia. Szkoła łagodnie wprowadza uczniów w świat wiedzy, dbając o ich harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny. Uczniowie biorą udział w konkursach, turniejach i olimpiadach.

Wyniki testu 6-klasistów w 2014 roku dla przeciętnego ucznia klasy VI w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą kształtowały się na poziomie średnio 23,60 punktów i były niższe niż średnia województwa mazowieckiego oraz średnia dla kraju. Wyniki w latach 2014-2015 przedstawiono w tabeli nr 14.

Tabela 14. Wyniki testów 6-klasistów w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą

Wyszczególnienie	2014	2015
Wynik ogólny testów 6-klasistów Gmina Nowe Miasto nad Pilicą	23,60	Cz. I – język polski, matematyka – 54,9 Cz. II – język angielski – 69,7
Wynik ogólny województwo mazowieckie	26,98	Cz. I – język polski, matematyka – 68,9 Cz. II – język angielski – 80,4
Wynik ogólny kraj	25,82	Cz. I – język polski, matematyka – 67 Cz. II – język angielski – 78

Źródło: <http://bip.oke.waw.pl/>, <https://www.cke.edu.pl/>**GIMNAZJA**

Na terenie Gminy zlokalizowane jest jedno Publiczne Gimnazjum w Nowym Mieście nad Pilicą. Na koniec 2015 roku do placówki uczęszczało 167 uczniów.

Tabela 15. Charakterystyka gimnazjów na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)

Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Publiczne Gimnazjum im Karola Wojtyły w Nowym Mieście nad Pilicą	167	20,70	12	publiczna

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Należy podkreślić, że uczniowie Gimnazjum mogą uczestniczyć w kołach zainteresowań prowadzonych przez placówkę oraz brać udział w różnorodnych konkursach. Angażują się również w wiele inicjatyw szkolnych, dzięki czemu rozwijają swoje umiejętności organizatorskie. Uczniowie III klas Gimnazjum w latach 2014 i 2015 przystąpili do obowiązkowego testu gimnazjalnego. Jego wyniki w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą na tle wyników województwa mazowieckiego i kraju przedstawia tabela 16.

Tabela 16. Wyniki testów gimnazjalnych w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2014 i 2015

Wyszczególnienie		Rok 2014			Rok 2015		
		Gmina Nowe Miasto nad Pilicą	woj.	kraj	Gmina Nowe Miasto nad Pilicą	woj.	kraj
Część humanistyczna	j. polski	62,6	70	59	59	64,7	62
	historia, WOS	52,8	61	68	62,9	65,9	64
Część matematyczno - przyrodnicza	matematyka	35,2	50	47	43,6	51,2	48
	przedmioty przyrodnicze	47,1	54	52	49,1	52,1	50
Język angielski	podstawa	63,8	70	67	68,7	69,8	67
	rozszerzenie	39,9	50	46	47,7	51,2	48
Język niemiecki	podstawa	45,8	53,2	54	48,1	55,5	57
	rozszerzenie	-	-	-	-	-	-

Źródło: GMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Analizując średnie wyniki testów uczniów III klas szkół gimnazjalnych z terenu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą należy zauważyć, że zarówno w 2014, jak i w 2015 roku, wyniki uczniów z Gminy Nowe Miasto nad Pilicą były nieco niższe niż średnie wyniki dla województwa i kraju. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że większość wyników w 2015 roku była wyższa w porównaniu z 2014 rokiem, co świadczy o podnoszącym się poziomie nauczania na terenie przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego. Największy postęp zauważyć można w rezultacie z matematyki, który poprawił się o 8,4 p.p., z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym – wzrost o 7,8 p.p. oraz z historii i WOSu - wynik lepszy o 10,1 p.p.

SZKOŁA ŚREDNIA

W Gminie Nowe Miasto nad Pilicą funkcjonują dwie szkoły średnie: Liceum Ogólnokształcące w Nowym Mieście nad Pilicą oraz Centrum Kształcenia Zawodowego.

Tabela 17. Charakterystyka szkół średnich na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)

Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Liceum Ogólnokształcące w Nowym Mieście nad Pilicą	84	12,20	7	publiczna
Centrum Kształcenia Zawodowego	205	45	5	publiczna

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Liceum Ogólnokształcące w chwili obecnej oferuje klasy z następującymi przedmiotami rozszerzonymi:

- język polski, język obcy oraz jeden przedmiot spośród: geografia, biologia, chemia
Innowacja pedagogiczna – „Akademia Prawa i Bezpieczeństwa” z dodatkowym przedmiotem „Podstawy prawa i prewencji”
- matematyka oraz dwa przedmioty spośród: geografia, biologia, chemia

Innowacja pedagogiczna - „Ratuj życie” z dodatkowym przedmiotem „Pierwsza pomoc przedmedyczna z elementami ratownictwa”.

Źródło: <http://www.liceumnowe.com.pl/>

W liceum pracuje wykwalifikowana i doświadczona kadra pedagogiczna. W ciągu całego roku organizowane są imprezy kulturalne, wycieczki integracyjne i edukacyjne oraz konkursy dla uczniów.

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą działają też szkoły Zakładu Doskonalenia Zawodowego. Oferują one kompleksowe usługi edukacyjne, na które składają się szkoły dla młodzieży i dorosłych, kursy i szkolenia, a także Technikum Zawodowe. Centrum Kształcenia Zawodowego oferuje naukę w kilkudziesięciu zawodach, a także organizuje atrakcyjne praktyki zawodowe, w tym praktyki zagraniczne.

SZKOŁA SPECJALNA

W Nowym Mieście nad Pilicą istnieje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

Tabela 18. Charakterystyka szkół specjalnych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)

Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	119	54 osób	21 osób	publiczna

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Do szkoły uczęszcza 119 osób. Jest to głównie młodzież niepełnosprawna intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim. W Ośrodku funkcjonuje Oddział Przedszkolny, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum i Szkoła Przynależająca do Pracy.

4.1.2. Ochrona zdrowia

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą usługi z zakresu opieki medycznej świadczy przede wszystkim **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej**. SP ZOZ został utworzony w 1945 roku. Swym zasięgiem terytorialnym obejmuje Miasto i Gminę Nowe Miasto nad Pilicą, Drzewicę, Mogielnicę oraz gminy Odrzywół, Klwów, Potworów, Sadkowie. Obecnie w skład Zakładu wchodzi:

- oddziały szpitalne: chirurgiczny, ginekologiczno – położniczy, pediatryczny, neonatologiczny, wewnętrzny;
- dwie przychodnie rejonowe,
- poradnie specjalistyczne,
- jeden gminny ośrodek zdrowia,
- dwa wiejskie ośrodki zdrowia,
- oddział pomocy doraźnej.

Trzeba również wskazać, że na obszarze przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przy której funkcjonuje Punkt Pomocy Psychologicznej.

4.1.3. Sport i kultura

Sport

Sport w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą jest nieodzownym elementem życia wielu jej mieszkańców, dlatego też Gmina wspiera rozwój dyscyplin sportowych oraz pracuje nad stworzeniem warunków i możliwości do rozwijania zainteresowań sportowych.

W skład głównych obiektów tworzących bazę sportowo-rekreacyjną wchodzi:

- stadion miejski,
- boisko wybudowane w ramach programu "Moje boisko - Orlik 2012", w ramach którego można korzystać z boiska piłkarskiego ze sztuczną trawą, boiska do gry w siatkówkę i koszykówkę, a także z kortu ziemnego.
- hala sportowo-widowiskowa.

Od 1948 roku mieszkańcy Gminy mają możliwość uprawiania sportu w działającym klubie sportowym KS Pilica Nowe Miasto nad Pilicą (oficjalna nazwa to Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej Pilica Nowe Miasto nad Pilicą). Dzięki istnieniu warunków do uprawiania sportu i rekreacji, zauważalny jest wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem wśród mieszkańców Gminy. Rozwijającymi się amatorsko dziedzinami sportowymi są: piłka nożna, piłka ręczna, siatkówka, koszykówka, lekkoatletyka oraz tenis ziemny. Ponadto dużą popularnością cieszą się spływy kajakowe. Pilica to najdłuższy dopływ Wisły, jej długość wynosi 319 km. Szerokość koryta rzeki dochodzi do 100 m, stanowi więc idealne miejsce dla spływów kajakowych. Spływy kajakowe na terenie Gminy organizują:

- Safari – Smak Przygody S.C.
- Dworek nad Pilicą
- GOLDCAR.

Na terenie Gminy organizowany jest również Turniej Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta i Gminy Nowe Miasto. W zawodach biorą udział reprezentacje szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

W 2015 r. odbyły się I Rodzinne Igrzyska na Orliku w Nowym Mieście nad Pilicą. Celem Imprezy była promocja aktywnego spędzania czasu. Udział w zawodach brały dzieci w trzech kategoriach wiekowych wraz z rodzicami.

Szczególne znaczenie dla sportu na terenie Gminy ma Stowarzyszenie Biegiem przez Polskę. Celem Stowarzyszenia jest organizowanie i rozwijanie działalności sportowej, rekreacyjnej, turystycznej i kulturalnej. Jednym z wydarzeń organizowanych przez Stowarzyszenie jest Cross Maraton nad Pilicą. Pierwszy Cross Maraton miał miejsce w czerwcu 2011 roku. W Maratonie biorą udział ludzie z całej Polski, a także spoza jej granic.

Kultura

Zadania z zakresu kultury na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą realizują następujące placówki:

- Urząd Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Mieście nad Pilicą
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna
- Muzeum Regionalne w Nowym Mieście nad Pilicą.

Pracownicy Urzędu Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą organizują wydarzenia i imprezy o charakterze kulturalnym na terenie Gminy. Do najważniejszych należą :

- Dni Nowego Miasta połączone z Dożynkami,
- Dzień dziecka na orliku,
- Nowomiejska Liga Halowa,
- Rekonstrukcja wydarzeń historycznych,
- Spotkanie z Błogostawionym,
- Biegiem przez Polskę,
- Różnego rodzaju imprezy okolicznościowe dla dzieci.

Na terenie Gminy funkcjonują następujące stowarzyszenia i organizacje:

- Towarzystwo Przyjaciół Nowego Miasta nad Pilicą,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Bielinianki”,
- Fundacja na rzecz Oświaty i Wychowania „Anioły Miast”,
- Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Nowomiejskiej ,
- Stowarzyszenie Działań Lokalnych Młyn.

Publiczna Biblioteka w Nowym Mieście nad Pilicą jest instytucją działającą na rzecz okolicznej społeczności, wspierającą rozwój edukacyjny dzieci i młodzieży z terenów Gminy. Na działalność oświatową biblioteki składają się: spotkania autorskie, konkursy czytelnicze, plastyczne, literackie, spotkania z bajką, wycieczki oraz imprezy artystyczno – literackie.

Podstawowym celem działalności **Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury** w Nowym Mieście nad Pilicą jest tworzenie, upowszechnianie kultury oraz promocja Gminy.

Muzeum Regionalne w Nowym Mieście nad Pilicą zostało utworzone w 1960 roku. Zbiory muzeum liczą ponad 1000 eksponatów z dziedziny archeologii, geologii etnografii, historii i numizmatyki. Większość z nich przekazał założyciel muzeum – Stanisław Tkacz, wiele pozyskał także jego następca, zasłużony dla placówki długoletni kustosz Jerzy Porada. Do najstarszych muzealiów należą kamienne narzędzia z okresu neolitu i okresu brązu oraz gliniane naczynia z okresu średniowiecza, starodruki z XVII wieku. Dużo miejsca poświęcone jest historii Nowego Miasta z przełomu XIX i XX wieku i działalności dr Jan Bielińskiego, który zorganizował pierwszy w Królestwie Polskim zakład przyrodoleczniczy.

Źródło: www.nowemiasto.pl

Ponadto na terenie Gminy działa orkiestra dęta, która pojawia się przy ważnych uroczystościach gminnych i kościelnych. Orkiestra bierze udział w takich uroczystościach, jak: Dni Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, dożynki gminne i parafialne, a także organizuje koncerty.

4.1.4. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji z środowiskiem.

Jednostką organizacyjną w zakresie pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** w Nowym Mieście nad Pilicą, który realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście nad Pilicą realizuje szeroki zakres zadań, wynikających z następujących przepisów:

- ustawy o pomocy społecznej;
- rozporządzenie w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej;
- rozporządzenie w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego;
- ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania".

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, oferując pomoc w formie świadczeń pieniężnych (w tym zasiłek stały, okresowy, celowy i specjalny zasiłek celowy) i niepieniężnych (w tym praca socjalna, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, pomoc rzeczowa, sprawienie pogrzebu, schronienie, posiłek, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania).

Pomoc w formie usług opiekuńczych przysługuje również osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn potrzebują pomocy osób trzecich. Pomoc ta obejmuje również osoby, których rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępní, zstępní, nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Do podstawowych zadań Ośrodka należy:

- Przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń,
- Praca socjalna,
- Prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- Analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,

- Realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- Rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb, w tym organizowanie różnych form pomocy społecznej na terenie objętym działalnością Ośrodka,
- Przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą o świadczeniach rodzinnych zasiłków rodzinnych i dodatków do tych zasiłków oraz świadczeń opiekuńczych,
- Przyznawanie i wypłacanie świadczeń osobom uprawnionym do alimentów oraz prowadzenie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych zgodnie z obowiązującą ustawą.
- Postępowanie w sprawie przyznawania i wypłaty dodatków mieszkaniowych.

Ze świadczeń MGOPS w 2015 roku korzystało 620 osób, z tego 242 z powodu ubóstwa. W porównaniu do roku 2013, łączna liczba korzystających z pomocy Ośrodka wzrosła o 35 osób. Należy zauważyć, że wzrosła również kwota świadczeń. Biorąc pod uwagę zadania własne Gminy i zadania zlecone kwota świadczeń wzrosła o 11% w obu przypadkach. Przez cały analizowany okres, na terenie Gminy funkcjonowały 3 mieszkania socjalne.

Należy podkreślić, że oczekiwany w wyniku realizacji odpowiedniej strategii rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy, a tym samym do zmniejszania bezrobocia na terenie Gminy i spadku liczby osób bezrobotnych korzystających obecnie z pomocy MGOPS. Tym samym Gmina będzie mogła część zaoszczędzonych środków finansowych przeznaczyć na inne zadania związane z pomocą społeczną lub wykorzystać zupełnie na inne cele (np. inwestycyjne).

Tabela 19. Pomoc społeczna na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2013-2015

Pomoc społeczna - świadczenia	Stan na dzień 31.12.2013r.	Stan na dzień 31.12.2014r.	Stan na dzień 31.12.2015r.
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	585	518	620
Z powodu ubóstwa	214	192	242
Z powodu bezrobocia	92	82	101
Z powodu niepełnosprawności	98	88	108
Z powodu długotrwałej choroby	97	81	89
Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	84	75	80
Kwota świadczeń w zł [zadania własne Gminy]	672 193	738 214	746 236
Kwota świadczeń w zł [zadania zlecone Gminy]	1 941 817	1 933 825	2 173 445
Liczba mieszkań socjalnych na terenie Gminy	3	3	3

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą funkcjonują dwa Domy Pomocy Społecznej. Przeznaczone są one dla osób starszych, samotnych, przewlekle somatycznie chorych. Domy te charakteryzują się rodzinną atmosferą, a także dobrą opieką medyczną i duchową.

Należy zaznaczyć, że podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy Gminy wskazali na zbyt małą liczbę mieszkań socjalnych oraz brak pomocy gminnej dla osób starszych i przewlekle chorych, przebywających we własnych domach.

4.1.5. Bezpieczeństwo Publiczne

Usługi publiczne na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą z zakresu:

- **bezpieczeństwa publicznego** realizuje **Komisariat Policji** w Nowym Mieście nad Pilicą;
- **ochrony przeciwpożarowej** – realizuje dziewięć jednostek straży pożarnej – wszystkie to jednostki ochotnicze.
 1. OSP Bieliny,
 2. OSP Domaniewice,
 3. OSP Godzimierz,
 4. OSP Gostomia,
 5. OSP Jankowice,
 6. OSP Łęgonice,
 7. OSP Rosocha,
 8. OSP Żdżary,
 9. OSP Nowe Miasto.

Dwie z ww. jednostek (Nowe Miasto oraz Żdżary) włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Władzę w tym zakresie na terenie Miasta i Gminy sprawuje Miejsko-Gminny Zarząd OSP.

4.2. Usługi komunalne

4.2.1. Infrastruktura drogowa

Infrastrukturę drogową na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą tworzą: dwie drogi wojewódzkie, jedenaście dróg powiatowych oraz drogi gminne. Położenie Gminy poza siecią dróg wyższej kategorii, ujemnie wpływa na jej atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą.

Rysunek 7. Drogi wojewódzkie przebiegające przez Miasto i Gminę Nowe Miasto nad PilicąŹródło: www.google.pl/maps/**Tabela 20. Infrastruktura drogowa w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą - drogi gminne (stan na 31.12.2015 r.)**

Numer drogi	Lokalizacja drogi	Długość drogi w granicach gminy w km	W tym o nawierzchni bitumicznej	W tym o nawierzchni tłuczniowo-żwirowej
160801W	Nowe Miasto-Świdrygały	4,777	4,777	-
160802W	Kobuz- Domaniewice	3,261	2,209	1,052
160803W	Bieliny-Jankowice	3,266	3,266	-
160804W	Bieliny-Wał	2,282	0,100	2,182
160805W	Żdzary-Godzimierz	3,725	2,647	1,078
160806W	Wierzchy	0,866	0,866	-
160807W	Różanna	6,055	0,000	6,055
160808W	Rosocha-Sacin-Bełek	5,286	1,160	4,126
160809W	Świdrygały-Sacin	2,391	2,391	-
160810W	Strzałki-Zalesie	2,151	2,151	-
160811W	Wierzchy-Godzimierz	6,258	2,868	3,390
160812W	Żdzary-Rokitnica	2,489	0,000	2,489
160813W	Łęgonice-Józefów	6,967	2,760	4,207
160814W	Jankowice-Rokitnica	2,745	2,745	-
160815W	Bełek-Świdrygały	3,115	2,431	0,684
160816W	Waliska-Borowina	2,420	1,120	1,300
160817W	Bełek-Gostomia	2,442	0,420	2,022

Numer drogi	Lokalizacja drogi	Długość drogi w granicach gminy w km	W tym o nawierzchni bitumicznej	W tym o nawierzchni tłuczniowo-żwirowej
160818W	Wólka Magierowa	1,812	1,812	-
160819W	Józefów-Dąbrowa-Nowe Łęgonice	3,756	2,470	1,286
160820W	Sańbórz-Wierzchy	2,083	2,083	-
160821W	Rudki-Zalesie	0,977	0,977	-
160822W	Żdźary-Wierzchy	3,599	1,188	2,411
160823W	Łęgonice	1,087	0,963	0,124
160824W	Wólka Magierowa	2,439	0,000	2,439
RAZEM	-	76,249	41,404	34,845

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Tabela 21. Infrastruktura drogowa w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą - drogi powiatowe (stan na 31.12.2015 r.)

Numer drogi	Lokalizacja drogi	Długość drogi w granicach gminy w km	Stan techniczny
1104W	Falęcice-Nowe Miasto	5,297	średni
168W	Myślakowice-Różanna-Wysokin	2,150	średni
168W	Różanna-Wysokin	4,356	średni
1688W	Nowe Miasto-Domaniewice	9,358	zły
1689W	Domaniewice-Bieliny-Łęgonice	4,402	zły
1690W	Żdźary-Domaniewice	4,554	zły
1691W	Rudki- Wał	2,615	średni
1692W	Strzałki-Rudki-Wierzchy	5,148	zły
1693W	Rosocha-dr.707	2,904	dobry
1694W	Nowe Miasto-Ulów	5,701	zły
1695W	Wólka Magierowa-Brzeski-Klwów	2,750	średni
Razem	-	49,235	-

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Infrastruktura drogowa jest czynnikiem, który może wpłynąć na rozwój inwestycyjny Gminy i może być czynnikiem determinującym, a na pewno brany pod uwagę przez potencjalnych mieszkańców, którzy zdecydowaliby osiedlić się na terenie Gminy. Przewiduje się bowiem, że rola transportu drogowego w najbliższych latach, w dalszym ciągu będzie wzrastać, a tym samym nastąpi wzrost natężenia ruchu na drogach. W ostatnich latach na terenie Gminy dokonano licznych modernizacji dróg gminnych. Dalsze działania modernizacyjne oraz budowa nowych dróg będą z pewnością wpływały pozytywnie na rozwój Gminy i na zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia.

Na terenie Gminy funkcjonuje także system chodników o długości około 4,7 km, które wymagają dalszej rozbudowy. Ponadto wyznaczono trasy rowerowe przebiegające przez obszar niniejszej jednostki samorządu terytorialnego (zostały one przedstawiono w rozdziale zatytułowanym „Turystka”).

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, na terenie Gminy nie wyznaczono dotychczas ścieżek rowerowych.

Infrastrukturę okołodrogową uzupełnia publiczny system oświetlenia ulicznego, na który składa się 1 114 lamp. Większość z nich charakteryzuje się dobrym stanem technicznym, przy czym około 300 lamp wymaga wymiany lub modernizacji.

4.2.2. Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy obowiązuje „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą”. Jego wykonanie zostało powierzone Burmistrzowi Miasta i Gminy .

Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności dotyczące:

- wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości;
- częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego;
- innych wymagań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami;
- obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku;
- wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach;
- wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.

Źródło: Załącznik do uchwały nr XXIII/158/2016 rady Miejskiej w Nowym Mieście nad Pilicą z dnia 29 września 2016 roku

Zasięg wymagań zawartych w Regulaminie obowiązuje wszystkich właścicieli nieruchomości z terenu Gminy, przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych i opróżniania zbiorników bezodpływowych, a także osoby stałe i czasowo przebywające na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

Podmiotem odpowiedzialnym za zorganizowanie odbioru i nadzorującym wywóz odpadów komunalnych jest Gmina. Odpady komunalne z terenu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą są obsługiwane przez firmę wyłonioną w trybie przetargu nieograniczonego.

Na terenie Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą nie funkcjonuje instalacja służąca do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. Zgodnie z wytycznymi wynikającymi z *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego*, wszystkie odpady przekazywane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych „Radkom” w Radomiu.

Tabela 22. Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na dzień 31.12.2015 r.)

Gospodarka odpadami komunalnymi zmieszany		
	j.m.	Stan na dzień 31.12.2015r.
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem	t	1 354
Selektywna zbiórka odpadów		
Ilość zebranych odpadów gromadzonych selektywnie w tonach	Stan na dzień 31.12.2015r.	
Papier	22,9	
Metal	0	
Szkło	76,3	
Tworzywa sztuczne	27,5	
Tekstyli	0	
Odpady biodegradowalne	0	
Gruz/odpady rozbiórkowe	15,8	
Odpady wielkogabarytowe / zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	16,7	
Pozostałe odpady komunalne	45,83	
Punkty selektywnej zbiórki odpadów - Stan na dzień 31.12.2015r.		
Ilość punktów gromadzenia odpadów komunalnych zbieranych selektywnie na terenie Gminy, tzw. „dzwony”, „gniazda” (szt.)	12	

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

W 2015 roku na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą zebrano 1 354 t odpadów zmieszanych oraz 205,03 t odpadów selektywnie zebranych.

4.2.3. Mieszkalnictwo

Mieszkalnictwo na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą ulega systematycznemu rozwojowi. W 2014 roku w porównaniu z rokiem 2008 liczba mieszkań na opisywanym areale wzrosła o 2,02%, w efekcie czego powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła o 4,95%.

Tabela 23. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkania	3 063	3 075	3 090	3 102	3 112	3 117	3 125
Izby	10 509	10 576	10 734	10 800	10 848	10 871	10 915
powierzchnia użytkowa mieszkań	211 964	213 654	216 670	218 673	220 297	220 908	222 465

Źródło: Dane GUS

W analizowanym okresie przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania zwiększyła się z 69,2 m² (rok 2008) do 71,2 m² (rok 2013). Podobny trend przyjął wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 użytkownika (wzrost z 226 m² do 27,7 m²) oraz wskaźnik mieszkania na 1000 mieszkańców (wzrost z 375,7 do 388,7), co niewątpliwie uatrakcyjnia opisywany obszar pod względem osiedleńczym, stwarzając dogodne warunki do osiedlania się.

Tabela 24. Wskaźniki dotyczące zasobu mieszkaniowego w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przeciętna powierzchnia użytkowa	m ²	69,2	69,5	70,1	70,5	70,8	70,9	71,2
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	26,0	26,3	25,9	26,4	26,9	27,3	27,7
mieszkania na 1000 mieszkańców	-	375,7	378,0	369,0	374,4	380,1	384,5	388,7

Źródło: Dane GUS

W analizowanym okresie nastąpił wzrost wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne – wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie. Tendencja wzrostowa dotyczyła zarówno mieszkań na obszarze miasta, jak i na terenach wiejskich. W 2014 roku na obszarze Gminy około 97,4% mieszkań było podłączonych do wodociągu, 90,2% było wyposażonych w łazienkę, zaś 80% posiadało centralne ogrzewanie.

Tabela 25. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne

Mieszkania wyposażone w instalację – w % ogółu mieszkań	Jedn. Miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w miastach								
Wodociąg	%	95,9	96,0	97,4	97,4	97,4	97,4	97,4
Łazienka	%	86,6	86,6	90,1	90,1	90,1	90,1	90,2
Centralne ogrzewanie	%	77,9	78,0	79,7	79,7	79,8	79,8	80,0
na wsi								
Wodociąg	%	70,7	70,8	74,3	74,5	74,5	74,6	74,6
Łazienka	%	48,6	48,8	56,9	57,1	57,3	57,4	57,4
Centralne ogrzewanie	%	38,9	39,1	41,0	41,3	41,5	41,6	41,7

Źródło: Dane GUS

Zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Na terenie Gminy w planach zagospodarowania przestrzennego wyznaczono tereny pod zabudowę mieszkaniową.

4.2.4. Usługi wodociągowe i kanalizacyjne

WODOCIĄG

Systemy zaopatrzenia w wodę posiada większość miejscowości wchodzących w zasięg administracyjny Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. Długość sieci wraz z przyłączami na terenie Gminy w 2015 roku wynosiła 146,9 km, natomiast liczba przyłączy do budynków mieszkalnych kształtowała się na poziomie 2 185 sztuk. Na koniec 2015 roku z wodociągu korzystało 7 100 osób, co stanowiło około 89,25% ogółu mieszkańców Gminy.

Tabela 26. Stan infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na koniec 2015 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na dzień 31.12.2015r.
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	146,9
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 185
woda dostarczona gospodarstwu domowemu	dam ³	195,80
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	7 100

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

KANALIZACJA

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na koniec 2015 roku liczyła 13,6 km oraz 392 sztuk przyłączy. Dzięki temu do sieci kanalizacyjnej podłączonych było około 38,34% mieszkańców Gminy.

Tabela 27. Stan infrastruktury ściekowej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na koniec 2015 roku

Sieć kanalizacyjna		
Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na dzień 31.12.2015r.
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	13,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	392
ścieki odprowadzone z budynków zamieszkałych	dam ³	45,9
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3 050
Oczyszczalnie ścieków		
Lokalizacja oczyszczalni ścieków	Przepustowość oczyszczalni ścieków	
ul. Bielińskiego, Nowe Miasto nad Pilicą	max 1500m ³ /d (średnia 480 m ³ /d)	

Źródło: Dane UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Na terenie niniejszej jednostki funkcjonuje oczyszczalnia ścieków - w Nowym Mieście nad Pilicą, do której odprowadzane są ścieki z terenu Gminy. W chwili obecnej średnia przepustowość dla tej oczyszczalni wynosi 480 m³/d, maksymalna wydajność oczyszczalni wynosi zaś 1500 m³/d.

W związku z tym, że sieć wodno – kanalizacyjna jest jednym z podstawowych elementów warunkujących rozwój mieszkalnictwa i przedsiębiorczości na każdym terenie, Gmina Nowe Miasto nad Pilicą systematycznie i w miarę zapotrzebowania realizuje inwestycje w tym zakresie. Należy podkreślić, że podłączenie do sieci wodociągowej jest zapewnione każdemu nowemu gospodarstwu domowemu. Natomiast rozbudowa sieci kanalizacyjnej następuje w pierwszej kolejności na obszarze Gminy o większych skupiskach mieszkańców, gdzie rozbudowa ta jest uzasadniona i opłacalna ekonomicznie. W przypadku terenów, gdzie podłączenie do sieci kanalizacyjnej jest nieopłacalne, budowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Tym samym należy zakładać, że rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie Gminy (a tym samym wzrost gęstości zaludnienia w poszczególnych miejscowościach) przyczyni się do rozwoju sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków, co wpłynie w konsekwencji na dalszy wzrost jej atrakcyjności osadniczej. Z kolei w przypadku terenów inwestycyjnych konieczne będzie wcześniejsze uzbrojenie tych terenów w infrastrukturę

wodno-ściekową, co zachęci potencjalnych inwestorów do lokalizowania działalności gospodarczej na tym terenie.

4.2.5. Zaopatrzenie w energię

O stopniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy świadczy również sposób zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i gaz.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Nowe Miasto nad Pilicą posiada własną elektroenergetyczną sieć zasilającą – PZ 15 kV „Nowe Miasto”, do której energia elektryczna doprowadzana jest z głównych stacji zasilających GPZ 110/15 kV: „Roszkowa Wola” i „Żurawia” w województwie łódzkim oraz „Mogielnica” i „Radzice” w województwie mazowieckim. Zapotrzebowanie miasta na energię elektryczną wynosi 7 500 MWh rocznie i jest w pełni zaspakajane. Zapotrzebowanie Gminy w energię elektryczną odbywa się z głównych stacji zasilających GPZ 110/15 kV: „Roszkowa Wola”, „Purawia” i „Rawa Mazowiecka”, „Mogielnica” i „Radzice” oraz ze stacji zasilającej PZ 15 kV w Nowym Mieście i kształtuje się na poziomie 7 000 MWh rocznie. Wszystkie z ww. stacji posiadają znaczne rezerwy mocy elektrycznej w zainstalowanych w nich urządzeniach.

Dystrybucja energii z tych stacji na obszarze Gminy następuje za pomocą sieci rozdzielczej średniego napięcia 15 kV, ze stacjami transformatorowo – rozdzielczymi 15/0,4 kV zlokalizowanymi w poszczególnych miejscowościach. Dostawa energii ze stacji do indywidualnych odbiorców oraz użytkowników następuje za pomocą przyłączonych do tych stacji lokalnych linii rozdzielczych niskiego napięcia 0,4 kV. Transformacja napięcia z 15 na 0,4 kV odbywa się za pomocą stacji transformatorowych rozmieszczonych na obszarze Gminy.

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 (aktualizacja)

Zaopatrzenie w gaz

Na terenie Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą nie ma sieci przesyłowej gazu ziemnego. Mieszkańcy korzystają z gazu propan-butan z butli. Punkty wymiany butli rozlokowane są na terenie całej Gminy. Należy jednak wskazać, że w chwili obecnej opracowywana jest „Koncepcja programowo – techniczna zaopatrzenia w gaz ziemny miejscowości Nowe Miasto nad Pilicą położonej w województwie mazowieckim”. Niniejsza koncepcja zakłada wykonanie gazyfikacji Nowego Miasta na koszt firmy zaopatrującej w gaz. W porozumieniu z Burmistrzem Miasta i Gminy została wskazana wstępna lokalizacja gazociągu na terenie miasta.

Źródło: <http://www.archiwum2015.nowemiasto.pl/>

Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie Gminy nie funkcjonuje system sieci ciepłowniczej. Nie działają tu także przedsiębiorstwa ciepłownicze. Budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne, budynki użyteczności publicznej, podmioty gospodarcze, zlokalizowane na terenie Gminy ogrzewane są za pomocą indywidualnych systemów grzewczych, zasilanych głównie węglem, drewnem, olejem opałowym oraz gazem propan-butan.

Odnawialne źródła energii

Na terenie Gminy zauważalne jest zainteresowanie odnawialnymi źródłami, głównie na potrzeby ciepłe budynków indywidualnych, przy czym Gmina nie prowadzi ewidencji instalacji wykorzystującej OZE. Przykładem instalacji wykorzystującej ten rodzaj energii są kolektory słoneczne na potrzeby Zakładu Opieki Zdrowotnej w Nowym Mieście nad Pilicą, które służą do ogrzania wody. Obecnie na terenie Gminy brak jest małych elektrowni wodnych. Powiat grójecki, w tym również Gmina Nowe Miasto nad Pilicą jest korzystnym obszarem do rozwoju energetyki wiatrowej, jednak w najbliższych latach nie planuje się budowy elektrowni wiatrowych. Ponadto na terenie Miasta i Gminy nie występują udokumentowane zasoby złóż wód termalnych nadających się do wykorzystania jako nośnik energii dla celów energetyki cieplnej.

5. Analiza budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015

5.1. Dochody Budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Dane dotyczące zmiany struktury poszczególnych dochodów budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Dochody	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	17 512 374,69	17 223 383,08	17 678 958,77	20 946 312,26	19 339 746,92	22 544 336,41	20 704 025,76	23 651 855,64
majątkowe	1 265 724,89	935 907,21	834 979,10	3 380 378,00	935 907,00	1 614 103,73	701 245,07	2167631,51
% udział	7,23%	5,43%	4,72%	16,14%	4,84%	7,16%	3,39%	9,16%
bieżące	16 246 649,80	16 287 475,87	16 843 979,67	17 565 934,26	18 403 839,92	20 930 232,68	20 002 780,69	21484224,13
% udział	92,77%	94,57%	95,28%	83,86%	95,16%	92,84%	96,61%	90,84%

Źródło: Dane GUS

W roku 2015 dochody budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą wynosiły 23 651 855,64 zł i w porównaniu do 2008 roku wzrosły o około 35%. W tym też roku Gmina osiągnęła najwyższy dochód spośród analizowanych lat, najniższy zaś w 2009 roku – 17 223 383,08 zł. Zdecydowaną większość dochodów stanowiły dochody bieżące. W prawie każdym z analizowanych lat ich udział stanowił ponad 90% (wyjątek odnotowano w 2011 kiedy to oscylowały na poziomie 83,86%). Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych danej jednostki samorządu terytorialnego i to na ich wysokość Gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy ich udział w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej możliwy do osiągnięcia m.in. w wyniku realizacji inwestycji służących lokowaniu nowej oraz dalszemu rozwojowi istniejącej działalności gospodarczej oraz rozwojowi mieszkalnictwa. Procesy te z kolei w dłuższym okresie czasu zwiększają bazę podatkową.

W strukturze dochodów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą zauważalne jest także występowanie co roku dochodów majątkowych, do których zalicza się:

- dotacje i środki przeznaczone na inwestycje,
- dochody ze sprzedaży majątku,
- dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Analizując strukturę dochodów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą z podziałem na ich rodzaj, największy udział w 2015 roku stanowiły dochody własne, a następnie subwencje i dotacje. Podobny trend zauważyć można było w latach poprzednich.

Tabela 29. Dochody Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Dochody	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dochody własne	9 119 061,33	8 128 635,79	8 756 598,31	10 628 972,76	10 121 404,78	12 547 098,11	11 295 867,25	12 164 091,57
% udział w dochodach ogółem	52,07%	47,20%	49,53%	50,74%	52,33%	55,66%	54,56%	51,43%
subwencja ogółem	5 343 430,00	5 918 501,00	5 641 257,00	5 790 043,00	5 983 194,00	5 937 065,00	5 705 487,00	5 804 918,00
% udział w dochodach ogółem	30,51%	34,36%	31,91%	27,64%	30,94%	26,34%	27,56%	24,54%
dotacja ogółem	-	3 176 246,29	3 281 103,46	4 527 296,50	3 235 148,14	4 060 173,30	3 702 671,51	5 682 846,07
% udział w dochodach ogółem	0,00%	18,44%	18,56%	21,61%	16,73%	18,01%	17,88%	24,03%
Ogółem	17 512 374,69	17 223 383,08	17 678 958,77	20 946 312,26	19 339 746,92	22 544 336,41	20 704 025,76	23 651 855,64

Źródło: Dane GUS

Dochody własne

Od 2008 roku wzrastała wysokość dochodów własnych Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. W latach 2008-2015 odnotowano wzrost o ponad 33%.

Analizując poszczególne kategorie dochodów własnych Gminy największy wzrost dotyczył wpływów z usług. W porównaniu do 2008 roku odnotowano wzrost o około 40%. O ponad 30% wzrósł także dochód z podatku rolnego. Tendencja malejąca dotyczyła dochodów z majątku, wpływów z opłaty skarbowej oraz podatku od czynności cywilnoprawnych.

Tabela 30. Poszczególne kategorie dochodów własnych Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Rodzaj podatku	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
podatek rolny	291 507,44	306 392,23	306 887,14	320 386,39	364 415,85	388 715,85	381 679,84	388 176,50
podatek leśny	85 464,56	86 914,06	83 826,83	93 542,22	98 542,45	105 255,15	103 024,71	101 958,98
podatek od nieruchomości	3 075 958,77	3 153 931,03	3 128 866,84	3 458 283,59	3 585 727,68	3 837 882,63	3 858 301,97	3 830 657,79
podatek od środków transportowych	182 644,90	208 487,62	229 593,20	249 437,36	229 420,40	248 961,80	231 938,61	231 380,65
wpływy z opłaty skarbowej	44 529,00	43 225,00	48 014,00	47 103,00	41 683,00	41 492,00	41 644,00	43 518,14
podatek od czynności cywilnoprawnych	200 373,83	190 253,30	171 252,15	174 637,11	204 218,26	153 780,76	182 384,13	199 385,48
dochody z majątku	575 652,91	313 544,47	326 555,79	316 313,00	281 017,81	353 149,63	373 578,42	346 379,24
wpływy z usług	138 501,63	157 006,14	163 880,17	179 525,10	174 925,29	174 292,79	197 271,08	194 163,00

Źródło: Dane GUS

Tabela 31. Wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym stanowiącym dochód państwa w latach 2008-2015 [zł]

Udział w podatkach stanowiących dochód państwa	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
od osób fizycznych	3 087 058,00	2 460 996,00	2 608 279,00	3 248 325,00	3 853 557,00	4 537 528,00	4 214 937,00	5 189 749,00
od osób prawnych	59 694,07	47 967,29	65 052,70	71 467,12	87 994,39	97 569,40	92 864,39	70 823,18

Źródło: Dane GUS

Największy udział w dochodach własnych Gminy Nowe Miasto nad Pilicą miały wpływy z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód państwa od osób fizycznych – udział ten w 2015 roku wyniósł 42,7%. Równie wysoki udział miały wpływy z tytułu podatku od nieruchomości – udział ten w 2015 równy był 31,5%.

Należy podkreślić, że Gmina Nowe Miasto nad Pilicą może w sposób pośredni oddziaływać na wysokość dochodów z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, m.in. poprzez systematyczne tworzenie dogodnych warunków do osiedlania się na swoim terenie.

Subwencja ogólna

Dochody z tytułu subwencji ogólnej stanowiły w 2008 roku 30,51% ogółu dochodu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, zaś w roku 2015 – 24,54%. Analizując poszczególne części subwencji w ogólnym dochodzie, największy udział stanowiła część subwencji oświatowej.

Tabela 32. Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Subwencja	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
część oświatowa subwencji ogólnej	4 331 118,00	4 394 999,00	4 427 551,00	4 448 279,00	4 719 084,00	4 659 490,00	4 606 736,00	4 648 699,00
uzupełnienie subwencji ogólnej	0,00	36010,00	0,00	0,00	13090,00	0,00	0,00	0,00
część wyrównawcza subwencji ogólnej	1 012 312,00	1 487 492,00	1 213 706,00	1 341 764,00	1 251 020,00	1 277 575,00	1 098 751,00	1 156 219,00
Razem	5 343 430,00	5 918 501,00	5 641 257,00	5 790 043,00	5 983 194,00	5 937 065,00	5 705 487,00	5 804 918,00

Źródło: Dane GUS

Biorąc pod uwagę, że subwencja jest formą uzupełnienia dochodów własnych, które z różnych powodów nie są dopasowane do poziomu wydatków ponoszonych przez Gminę, to im większy udział subwencji w dochodach Gminy, tym większe ryzyko pojawienia się trudności w długookresowym bilansowaniu budżetu. To z kolei może przełożyć się na zmniejszenie inwestycji w regionie, a w konsekwencji zwiększenie bezrobocia i wzrost przepaści w rozwoju gospodarczym w stosunku do ogółu samorządów tego samego

szczebla. Efektem takiego postępowania może być jeszcze większe uzależnienie budżetu od subwencji. Należy jednak podkreślić, że subwencja jest bardziej stabilnym źródłem dochodów niż np. dochody własne.

Dotacje

Gmina otrzymuje wsparcie z budżetu państwa w formie dotacji:

- dotacji przysługującej Gminie w wysokości nie pobranych kwot z tytułu ulg i zwolnień określonych w ustawie z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym, ustawie z dnia 28 września 1991 roku o lasach, czyli rekompensaty z tytułu ubytku dochodów własnych;
- dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych Gminy;
- dotacji celowej z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej zlecone Gminie oraz dotacje celowe na inne zadania zlecone Gminie ustawami.

Dotacje ogólne mają charakter wyrównawczy: służą finansowaniu niedoboru budżetowego szczebla lokalnego. Dotacje celowe służą natomiast finansowaniu ściśle określonych zadań publicznych.

W perspektywie lat 2008-2015 wysokość dotacji celowych przekazanych Gminie Nowe Miasto nad Pilicą zwiększyła się o 28,46%. Należy również zauważyć, że udział dotacji ogółem w dochodach ogółem Gminy Nowe Miasto nad Pilicą zwiększył się w analizowanym okresie o 5,59 p.p.

Tabela 33. Dotacje w budżecie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015

Dotacje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dotacje ogółem	-	3 176 246,29	3 281 103,46	4 527 296,50	3 235 148,14	4 060 173,30	3 702 671,51	5 682 846,07
dotacje celowe	3 049 883,36	3 100 875,87	2 739 854,94	4 416 222,25	2 728 262,14	3 040 520,80	3 315 442,83	3 917 763,66
pozostałe	-	75 370,42	541 248,52	111 074,25	506 886,00	1 019 652,50	387 228,68	1 765 082,41
% udział w dochodach ogółem	-	18,44%	18,56%	21,61%	16,73%	18,01%	17,88%	24,03%

Źródło: Dane GUS

5.2. Wydatki budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

W latach 2008-2015 wydatki Gminy Nowe Miasto nad Pilicą wzrosły o prawie 29%. Największy udział, podobnie jak przy dochodach, stanowiły wydatki bieżące (86,37%), które przeznaczone były na bieżące realizowanie zadań własnych Gminy. W okresie 2008-2015 można zaobserwować ogólny wzrost wydatków bieżących Gminy, który jest spowodowany:

- realizowaniem przez Gminę Nowe Miasto nad Pilicą nowych zadań, które zostały scedowane na wszystkie gminy przez Państwo, jednakże nie zostały przekazane

dodatkowe środki na ich realizację. W związku z tym, Gmina realizuje więcej zadań własnych przy takim samym budżecie,

- pojawieniem się nowych kosztów eksploatacyjnych generowanych przez nowo zrealizowane inwestycje (np. koszty utrzymania dróg, boisk wielofunkcyjnych itp.).

Należy zauważyć, że oprócz wydatków bieżących, w budżecie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą występują również wydatki majątkowe, wynikające z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy. Wydatki majątkowe pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na wzrost potencjału mieszkaniowego, turystycznego i inwestycyjnego Gminy, a przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców. Szczególny ich udział odnotowano w 2014 roku, gdy osiągnęły one największą wartość, stanowiącą 32,64% ogólnych wydatków Gminy.

Tabela 34. Wydatki Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Wydatki	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	17 213 654,33	18 903 608,44	18 869 442,36	20 075 561,40	19 706 463,04	21 056 151,42	26 333 974,46	22 157 075,64
majątkowe	4 285 364,98	5 522 383,05	4 017 324,46	4 580 014,88	3 953 946,67	4 080 496,69	8 594 297,81	3 018 942,11
% udział w majątkowych	24,90%	29,21%	21,29%	22,81%	20,06%	19,38%	32,64%	13,63%
bieżące	12 928 289,35	13 381 225,39	14 852 117,90	15 495 546,52	15 752 516,37	16 975 654,73	17 739 676,65	19 138 133,53
% udział w bieżących	75,10%	70,79%	78,71%	77,19%	79,94%	80,62%	67,36%	86,37%

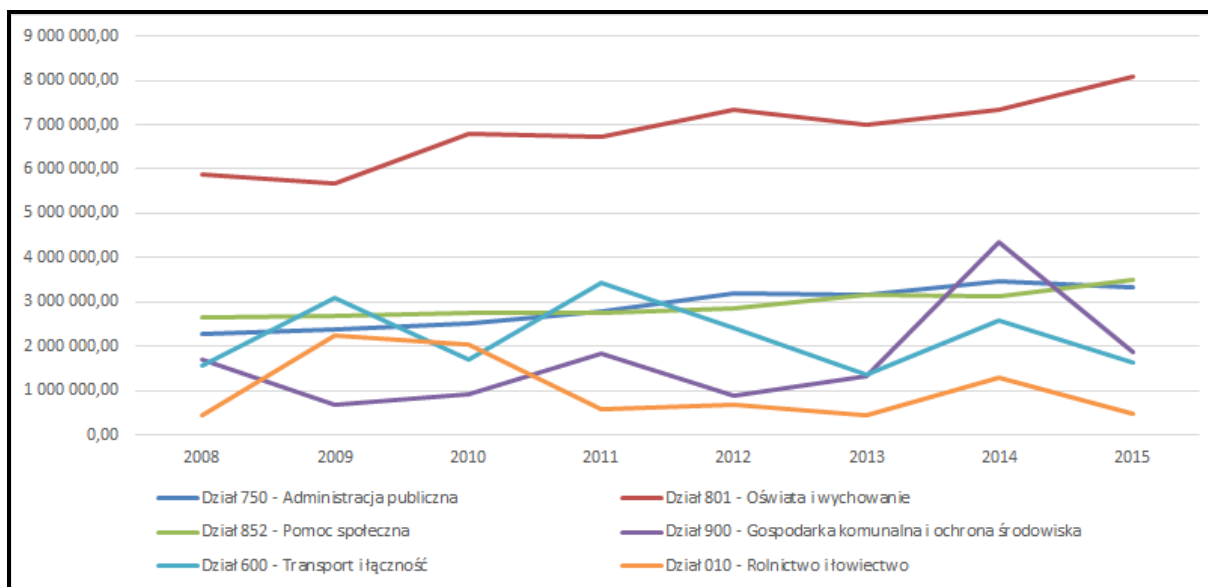
Źródło: Dane GUS

Tabela 35. Struktura wydatków Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Wydatki	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	451 641,28	2 241 309,68	2 037 718,47	568 394,62	676 263,64	427 168,26	1 286 070,44	479 906,03
Dział 150- Przetwórstwo przemysłowe	0,00	0,00	0,00	0,00	5 945,62	0,00	4 132,69	2 604,67
Dział 500- Handel	0,00	0,00	0,00	18 734,00	5 001,42	2 014 995,11	0,00	0,00
Dział 600 - Transport i łączność	1 579 117,70	3 078 529,79	1 717 039,59	3 434 067,33	2 422 037,99	1 376 309,79	2 595 635,54	1 622 048,44
Dział 630- Turystyka	0,00	0,00	0,00	0,00	11 081,81	0,00	31 672,65	0,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	128 651,77	107 823,96	152 941,97	190 411,28	206 712,10	225 224,74	547 750,56	194 371,87
Dział 710 - Działalność usługowa	69 162,22	43 741,36	98 888,22	70 038,75	2 012,20	12 895,00	150,00	10 300,01
Dział 750 - Administracja publiczna	2 265 522,30	2 370 747,61	2 515 263,46	2 775 403,50	3 200 828,89	3 162 902,62	3 467 510,96	3 326 338,72
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i	1 495,94	16 823,35	45 937,92	18 249,34	3 570,00	1 504,00	50 855,88	69 970,73

Wydatki	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ochrony prawa oraz sądownictwa								
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	0,00	500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	275 701,29	1 004 502,24	420 043,99	386 716,88	1 170 281,45	1 283 151,28	598 490,62	403 860,03
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	88 516,53	108 075,01	89 917,79	92 123,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	28 442,54	34 657,70	20 664,56	8 419,44	3 538,88	15 768,24	45 716,14	62 297,81
Dział 801 - Oświata i wychowanie	5 874 233,22	5 692 156,32	6 780 563,59	6 716 060,02	7 345 356,68	7 004 326,12	7 326 776,25	8 095 892,03
Dział 851 - Ochrona zdrowia	131 732,25	83 480,56	145 417,22	132 706,55	154 941,92	131 619,08	207 303,63	161 979,10
Dział 852 - Pomoc społeczna	2 637 342,11	2 698 080,14	2 745 013,81	2 753 125,50	2 857 043,56	3 146 847,06	3 138 952,31	3 495 086,37
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	275 892,86	335 872,09	365 002,34	388 233,38	364 520,01	401 606,42	263 404,71	268 512,07
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 699 134,62	691 377,85	918 740,77	1 832 280,10	877 532,37	1 315 783,91	4 344 529,66	1 887 887,62
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	152 863,65	182 382,01	207 750,37	213 379,92	244 280,98	349 905,82	2 176 173,99	299 217,42
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	1 554 204,05	214 048,77	608 038,29	-	-	-	-	-
Dział 926 - Kultura fizyczna	-	-	-	477 217,78	155 513,52	186 143,97	248 848,43	1 749 250,72

Źródło: Dane GUS

Wykres 6. Wybrane wydatki Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę wydatków Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 można zauważyć następujące relacje:

- w całym analizowanym okresie, największa część środków finansowych kierowana była na oświatę i wychowanie – w 2015 roku wydatki te stanowiły 36,5% wszystkich wydatków Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. Oprócz podstawowych wydatków na oświatę, Gmina Nowe Miasto nad Pilicą realizowała szereg innych wydatków związanych z utrzymaniem pracowników obsługi szkół i przedszkoli, koszty związane z dowozem dzieci do szkół, obsługą ekonomiczno-administracyjną szkół, środki przeznaczone na doszkadzanie i doskonalenie nauczycieli, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla emerytowanych nauczycieli, inne wydatki jak nagrody dla dzieci za udział w szeregu konkursach i olimpiadach tematycznych. Ponadto, Gmina na bieżąco finansuje remonty placówek oświatowych. Wydatki na oświatę związane są zatem głównie z zapewnieniem bazy oświatowej o wysokim standardzie, a także z zapewnieniem wysokiego poziomu nauczania. Ograniczenie tych wydatków wpłynie niekorzystnie na poziom i wizerunek oświaty na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, nad którym to pracuje się intensywnie już od kilku lat. W związku z powyższym, w dłuższym okresie należy dążyć do zwiększenia subwencji oświatowej poprzez zwiększenie liczby uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie Gminy. Wzrost liczby uczniów nastąpi w wyniku zwiększenia atrakcyjności Gminy pod względem osadnictwa. W wyniku migracji na teren Gminy Nowe Miasto nad Pilicą wzrośnie m.in. liczba dzieci, a każdy uczeń to dodatkowe dochody dla Gminy z tytułu subwencji oświatowej;
- drugą, co do wielkości kategorią wydatków Gminy Nowe Miasto nad Pilicą była pomoc społeczna, której udział w 2015 roku stanowił 15,8%. Następnie w strukturze wydatków

umieściły się wydatki związane z administracją publiczną, gospodarką komunalną i ochroną środowiska, transportem i łącznością oraz rolnictwem i łowiectwem.

Należy jednak podkreślić, że w latach 2005-2015 władze centralne przekazały gminom nowe zadania albo rozszerzyły zakres dotychczas realizowanych zadań bez odpowiedniego zabezpieczenia ich finansowania. Dodatkowo liczne zmiany ustawowe spowodowały zmniejszenie dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą (podobnie jak inne gminy w Polsce), zmuszona jest pokrywać koszty związane z realizacją nowych zadań narzuconych przez władze centralne z budżetu własnego. W związku z tym, że zmiany te dotyczą różnych obszarów funkcjonowania Gminy, to konsekwencją tych zmian jest znaczny wzrost wydatków bieżących Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (zwłaszcza w ramach administracji publicznej, opieki społecznej oraz gospodarki komunalnej), co w konsekwencji wpływa na wzrost udziału tych wydatków w ogólnej strukturze wydatków Gminy.

5.3. Wynik budżetów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015

W tabeli poniżej przedstawiono wielkość wydatków budżetowych na tle dochodów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015, obrazując tym samym wysokość deficytu budżetowego lub nadwyżki budżetowej.

Tabela 36. Wyniki budżetów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]

Budżet	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody	17 512 374,69	17 223 383,08	17 678 958,77	20 946 312,26	19 339 746,92	22 544 336,41	20 704 025,76	23 651 855,64
Wydatki	17 213 654,33	18 903 608,44	18 869 442,36	20 075 561,40	19 706 463,04	21 056 151,42	26 333 974,46	22 157 075,64
WYNIK	298 720,36	-1 680 225,36	-1 190 483,59	870 750,86	-366 716,12	1 488 184,99	-5 629 948,70	1 494 780,00

Źródło: Dane GUS

Jak widać na powyższym zestawieniu, wynik budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą zmieniał się na przestrzeni lat. W latach 2008, 2011, 2013 oraz 2015 Gmina osiągnęła nadwyżkę budżetową, w pozostałych latach zaś deficyt budżetowy.

Deficyt budżetowy Gminy oznacza, że w danym roku wydatki znacznie przewyższały dochody. Należy jednak podkreślić, że deficyt budżetowy w analizowanym okresie wynikał z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy, nastawionej na maksymalizację działań realizowanych przy wsparciu z funduszy UE. Inwestycje realizowane na terenie Gminy, finansowane ze środków zewnętrznych często wymagały wkładu własnego ze strony Gminy. Wkład ten stanowiły wydatki majątkowe z budżetu. Zatem powstały deficyt ma uzasadnienie w zrealizowanych w latach 2008-2015 projektach inwestycyjnych, które mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

5.4. Polityka inwestycyjna Gminy

Polityka inwestycyjna Gminy polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym – w strategii rozwoju JST oraz w planowaniu wieloletnim.

Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym Gminy, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Dlatego też, środki te stanowią niewątpliwe wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z dwóch źródeł, a mianowicie:

- ze źródeł krajowych (np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Narodowy Plan Rozbudowy Dróg Lokalnych),
- ze źródeł unijnych (np. Regionalny Program Operacyjny, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich).

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą aplikuje o środki zewnętrzne, pozyskując je na rozwój infrastruktury drogowej, edukacyjnej, społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Wykaz najważniejszych inwestycji zrealizowanych przez Gminę Nowe Miasto nad Pilicą przy wykorzystaniu środków własnych, jak i zewnętrznych, prezentuje poniższa tabela.

Tabela 37. Inwestycje zrealizowane przez Gminę Nowe Miasto nad Pilicą

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu	Wysokość dofinansowania	Źródło dofinansowania
1.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą	2007-2011	3 599 208,97	1 455 619,00	PROW 2007-2013
2.	Modernizacja chodników w Nowym Mieście nad Pilicą	2009	661 514,29	376 945,00	PROW 2007-2013
3.	Kształtowanie obszarów o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców Nowego Miasta nad Pilicą, Żdżar i Pobiednej oraz poprawa estetyki tych miejscowości poprzez: zagospodarowanie placu przy ul. Góra w Nowym Mieście nad Pilicą, placu w centrum wsi Żdżar i szlaku turystycznego we wsi Pobiedna	2010	1 027 488,14	312 851,00	PROW 2007-2013
4.	Zagospodarowanie centrum wsi Wola Pobiedzińska	2010-2012	206 144,54	73 573,00	PROW 2007-2013
5.	Budowa obiektu społeczno-kulturalnego w Nowym Mieście nad Pilicą	2012-2014	2 117 254,02	300 556,46	PROW 2007-2013
6.	Przebudowa targowiska miejskiego w Nowym Mieście nad Pilicą	2011-2013	2 038 730,53	1 000 000,00	PROW 2007-2013
7.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą	2010-2014	2 833 258,12	1 440 815,00	PROW 2007-2013
8.	Budowa pomostu do cumowania kajaków przy brzegu rzeki Pilicy	2014	38 760,03	15 319,73	PROW 2007-2013
9.	Rekultywacja kwatery Nr I i II składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w msc. Nowe Łęgonice Gmina Nowe Miasto nad Pilicą	2014	423 243,66	375 246,16	RPO WM 2007-2013

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY NOWE MIASTO NAD PILICĄ NA LATA 2016 - 2021

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu	Wysokość dofinansowania	Źródło dofinansowania
10.	Modernizacje boiska sportowego w Nowym Mieście nad Pilicą	2006-2011	1 269 693,92	60 000,00 250 000,00	UM Woj. Maz. Min. Sportu i Turystyki
11.	Modernizacja drogi transportu rolnego Nowe Łęgonice-Józefów	2008	369 554,82	70 000,00	UM Woj. Maz. - FOGR
12.	Budowa boisk sportowych –ORLIK 2012	2008	1 249 703,66	333 000 00 333 000,00	MUW Min Sportu i Turystyki
13.	Modernizacja kuchni - Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Mieście nad Pilicą	2008	93 369,08	25 000 00	UM Woj. Maz.
14.	Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w msc .Rokitnica	2009	169 176,56	60 000 00	UM Woj. Maz. - FOGR
15.	Zakup ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Nowe Miasto	2009	691 800,00	149 000,00 191 800,00	UM Woj. Maz. WFOŚiGW
16.	Przebudowa drogi gminnej Nowe Miasto-Świdrygały	2009	753 244,38	376 500,00	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
17.	Budowa mostu w msc. Gostomia	2010-2011	2 065 878,34	80 000,00 1 484 000 ,00	Wspólnota Wsi Gostomia, budżet państwa
18.	Przebudowa drogi dojazdowej w msc. Bieliny	2010	181 811,27	67 000,00	UM Woj. Maz. - FOGR
19.	Przebudowa drogi we wsi Dąbrowa	2011	214 728, 82	58 000, 00	UM Woj. Maz. - FOGR
20.	Termomodernizacja budynku Szkoły Publicznego Gimnazjum w Nowym Mieście nad Pilicą	2012	196 731, 24	83 336 ,00	WFOŚiGW
21.	Zakup średniego samochodu ratowniczo- gaśniczego dla OSP Nowe Miasto	2012	599 840 ,00	80 000 ,00 149 975,00	UM Woj. Maz. WFOŚiGW
22.	Budowa budynku zaplecza sportowego przy stadionie	2013-2015	1 526 628,83	206 300,00	Min. Sportu i Turystyki

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu	Wysokość dofinansowania	Źródło dofinansowania
	miejskim w Nowym Mieście nad Pilicą				
23.	Przebudowa drogi gminnej Waliska-Borowina	2014	248 272,95	55 000,00	UM Woj. Maz. - FOGR
24.	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego OSP Żdżary	2013	794 880,00	200 000,00 150 000,00	WFOŚiGW OSP Zdżary
25.	Przebudowa drogi gminnej Józefów- Dąbrowa- N. Łęgonice	2014	303 726,66	95 000,00	UM Woj. Maz. - FOGR
26.	Zakup samochodu terenowego - OSP Żdżary	2014	129 060,00	32 265,00	WFOŚiGW

Źródło: UMiG Nowe Miasto nad Pilicą

Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych.

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe Gminy, nie każda inwestycja była finansowana ze środków własnych. Część inwestycji była współfinansowana z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnej dotacji, wymagają poniesienia przez Gminę określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Gminy wynika z tego, że Gmina Nowe Miasto nad Pilicą wykorzystuje okazje w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia rozwoju Gminy.

6. Wyniki badania ankietowego

W trakcie prac nad opracowywaniem Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy za pośrednictwem badania ankietowego. Ankieta składała się z 2 części: 3 pytania zamknięte i 2 pytania otwarte.

Celem ankietyzacji było zbadanie poziomu zadowolenia mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą z usług świadczonych przez Gminę, a także określenie najważniejszych problemów i atutów Gminy.

Udział w badaniu ankietowym wzięło 63 mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. W związku z tym, przedstawione poniżej odpowiedzi stanowią jedynie materiał poglądowy i nie należy ich interpretować jako opinii całego społeczeństwa Gminy.

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej ankiety, większość respondentów ocenia warunki życia na terenie Gminy jako dobre, przy czym niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy atrakcyjności Gminy dla najmłodszych mieszkańców oraz turystów i przedsiębiorców.

Pytanie 1. Proszę ocenić ważność realizacji poniższych przedsięwzięć na terenie Gminy według skali: od 5 - bardzo ważna do 1 – zbędna

Liczba udzielonych odpowiedzi:

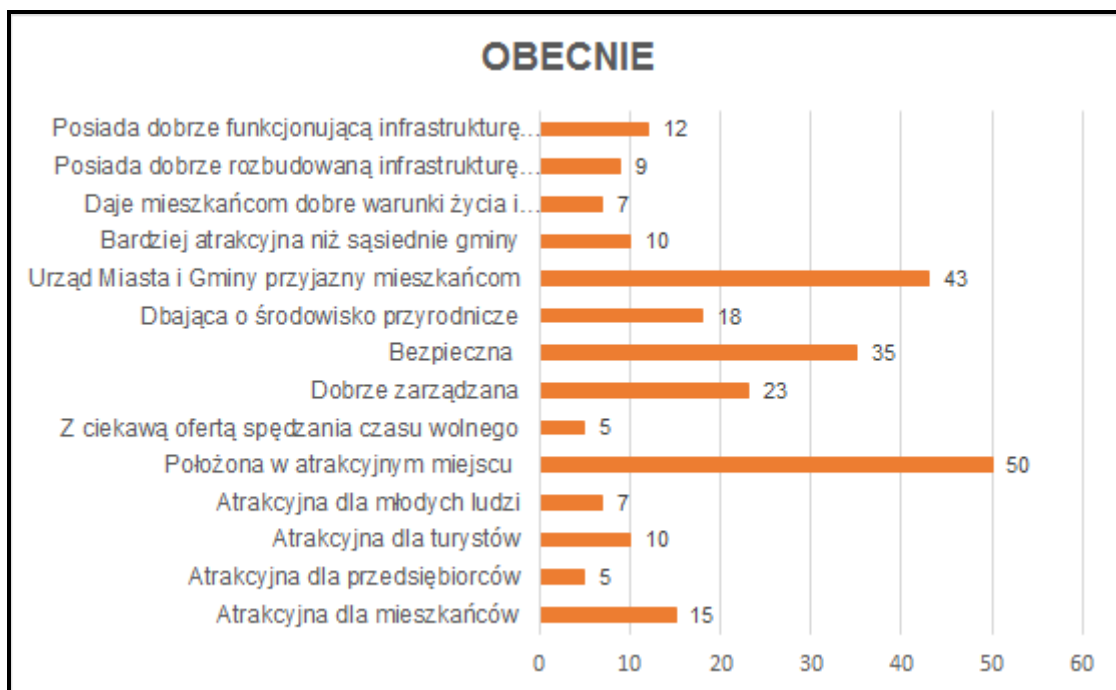
Wyniki		Ocena					Suma
		1	2	3	4	5	
Remonty i budowa dróg		1	1	5	6	31	44
Budowa infrastruktury okołodrogowej	Oświetlenie uliczne	2	5	13	19	17	56
	Chodniki i ścieżki rowerowe	1	6	7	15	30	59
	Sygnalizacja świetlna	21	9	11	6	11	58
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej		2	11	15	12	20	60
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej		3	5	14	9	29	60
Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej		5	5	9	15	23	57
Wydzielanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych		1	4	9	15	29	58
Budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej (świetlic, ośrodków zdrowia, domów kultury, itp.)		2	9	9	14	26	60
Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych		5	8	12	18	16	59
Uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe		3	7	18	15	14	57
Poprawa estetyki gminy (np. nowe tereny zielone)		6	5	13	12	26	62
Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja gminy		3	6	7	13	32	61

W pierwszym pytaniu poproszono ankietowanych o ocenę ważności realizacji przedsięwzięć na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w poszczególnych obszarach według skali: od 5 – bardzo ważna do 1 – zbędna. Zgodnie z wynikami zapytania, najważniejszymi przedsięwzięciami do realizacji w najbliższym czasie są: poprawa estetyki Gminy – np. poprzez rozwój terenów zielonych, szersze wspieranie działań kulturalnych, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej, a także budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej, m.in. świetlic, obiektów kultury.

Pytanie 2. Które z poniższych stwierdzeń najlepiej charakteryzuje Gminę obecnie, a które z nich powinny charakteryzować Gminę w przyszłości?

Liczba udzielonych odpowiedzi:

Wyniki	Suma	Udział %
Atrakcyjna dla mieszkańców	15	6,0%
Atrakcyjna dla przedsiębiorców	5	2,0%
Atrakcyjna dla turystów	10	4,0%
Atrakcyjna dla młodych ludzi	7	2,8%
Położona w atrakcyjnym miejscu	50	20,1%
Z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego	5	2,0%
Dobrze zarządzana	23	9,2%
Bezpieczna	35	14,1%
Dbająca o środowisko przyrodnicze	18	7,2%
Urząd Miasta i Gminy przyjazny mieszkańcom	43	17,3%
Bardziej atrakcyjna niż sąsiednie gminy	10	4,0%
Daje mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy	7	2,8%
Posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną (tj. sieć drogową, kanalizacyjną, wodociągową, itp.)	9	3,6%
Posiada dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną (tj. bazę oświatową, sportową, kulturalną, opiekę zdrowotną, itp.)	12	4,8%

Liczba udzielonych odpowiedzi:

Wyniki	Suma	Udział %
Atrakcyjna dla mieszkańców	36	10,6%
Atrakcyjna dla przedsiębiorców	43	12,6%
Atrakcyjna dla turystów	44	12,9%
Atrakcyjna dla młodych ludzi	35	10,3%
Położona w atrakcyjnym miejscu	11	3,2%
Z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego	31	9,1%
Dobrze zarządzana	15	4,4%
Bezpieczna	10	2,9%
Dbająca o środowisko przyrodnicze	12	3,5%
Urząd Miasta i Gminy przyjazny mieszkańcom	9	2,6%
Bardziej atrakcyjna niż sąsiednie gminy	16	4,7%
Daje mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy	30	8,8%
Posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną (tj. sieć drogową, kanalizacyjną, wodociągową, itp.)	24	7,0%
Posiada dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną (tj. bazę oświatową, sportową, kulturalną, opiekę zdrowotną, itp.)	25	7,3%

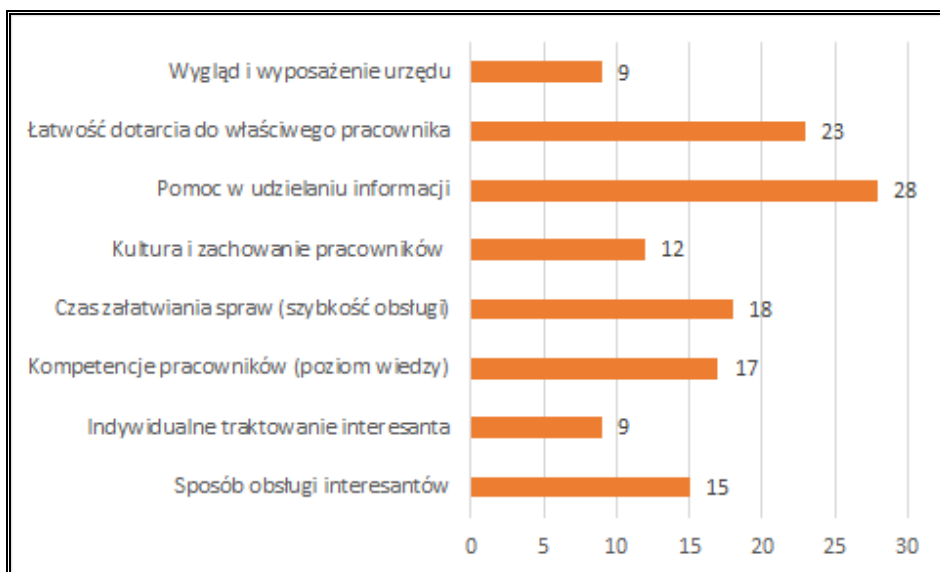

Zdaniem respondentów, Gmina Nowe Miasto nad Pilicą obecnie postrzegana jest jako Gmina położona w atrakcyjnym miejscu, z Urzędem przyjaznym mieszkańcom. Mieszkańcy również cenią sobie bezpieczeństwo i dobre zarządzanie. W przyszłości natomiast respondenci chcieliby, aby Gmina była atrakcyjna dla przedsiębiorców, turystów i dla młodych ludzi, z ciekawą ofertą spędzania wolnego czasu oraz posiadała dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną (tj. sieć drogową, kanalizacyjną, wodociągową, itp.). Dzięki określeniu takiego stanu docelowego, respondenci określili docelowy wizerunek Gminy w perspektywie do 2021 roku, czyli tzw. wizję rozwoju.

Pytanie 3. Które z poniższych elementów w funkcjonowaniu Urzędu Miasta i Gminy należałoby poprawić?

Liczba udzielonych odpowiedzi:

Wyniki	Suma	Udział %
Sposób obsługi interesantów	15	11,5%
Indywidualne traktowanie interesanta	9	6,9%
Kompetencje pracowników (poziom wiedzy)	17	13,0%
Czas załatwiania spraw (szybkość obsługi)	18	13,7%
Kultura i zachowanie pracowników	12	9,2%
Pomoc w udzielaniu informacji	28	21,4%
Łatwość dotarcia do właściwego pracownika	23	17,6%
Wygląd i wyposażenie urzędu	9	6,9%

Badaniu poddano również ocenę pracy i funkcjonowania Urzędu Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. Zgodnie z uzyskanymi odpowiedziami, poprawy i usprawnienia wymagają przede wszystkim: pomoc w udzielaniu informacji, łatwość dotarcia do właściwego pracownika, czas załatwiania spraw oraz kompetencje pracowników – poziom ich wiedzy.

Pytanie 4. Jakie są najważniejsze problemy do rozwiązania na terenie Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą? Co w pierwszej kolejności należałoby naprawić i usprawnić?

Zdaniem ankietowanych, do najważniejszych problemów w Gminie, wymagających jak najszybszej interwencji, należą:

- utworzenie miejsc pracy,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej – drogi, sieć kanalizacyjna, sieć gazownicza,
- rozbudowa infrastruktury turystycznej,
- zwiększenie terenów pod budownictwo,
- zagospodarowanie terenu byłego lotniska wojskowego,
- utworzenie atrakcyjnych miejsc dla dzieci i młodzieży,
- poprawa poziomu nauczania w szkołach.

Pytanie 5. Jakie obecne atuty Gminy można wykorzystać w przyszłości do rozwoju? Co decyduje o obecnej atrakcyjności Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą? Co może stać się jego szansą dla rozwoju?

Największymi **atutami Gminy** zdaniem ankietowanych są:

- położenie,
- dogodny dojazd do trzech dużych aglomeracji miejskich: Warszawa, Łódź, Radom,

- warunki do rozwoju rekreacji i turystyki,
- przyjaźni mieszkańcy.

7. Kierunki i szanse rozwojowe Gminy Nowe Miasto nad Pilicą oraz prognozowane tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą ze względu na swoje położenie oraz uwarunkowania przyrodnicze, posiada duży potencjał do **rozwoju turystyki, mieszkalnictwa i przedsiębiorczości**.

Jednym z największych atutów Gminy jest środowisko naturalne. Na jej terenie znajdują się obszary cenne przyrodniczo, w tym: obszary Natura 2000, obszar chronionego krajobrazu, rezerwat przyrody i parki. Znaczącym walorem Gminy są dwie rzeki: Pilica i Drzewiczka, wykorzystywane w celach turystyczno-rekreacyjnych. Niniejsze uwarunkowania sprzyjają rozwojowi gospodarstw agroturystycznych i innych obiektów, których zróżnicowana oferta (m.in. noclegi, spływy kajakowe, jazda konna, paintball, imprezy) zachęca turystów do odwiedzania przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego. Istotne jest, aby były podejmowane dalsze działania, mające na celu rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej oraz promocję Gminy w skali regionie i kraju. Zachęci to osoby spoza obszaru Gminy do odwiedzania tego terenu, a także wpłynie na dalszy rozwój branży agroturystycznej, która jest szansą rozwoju nie tylko w zakresie turystyki i promocji Gminy, ale również rozwoju przedsiębiorczości.

Ponadto do czynników przyrodniczych wpływających na atrakcyjność Gminy należy zaliczyć korzystne warunki klimatyczne, niewielkie nachylenie terenu, co sprzyja rozwojowi budownictwa oraz stan jakości wód, który stopniowo ulega poprawie ze względu na rozbudowę sieci kanalizacyjnej.

Wartym uwagi miejscem na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest obszar po byłym lotnisku wojskowym, który może w przyszłości zostać wykorzystany pod działalność produkcyjną, usługową, rekreacyjno-wypoczynkową, bazę spedycyjno-magazynową lub pod indywidualne budownictwo mieszkaniowe. Istotne w tym zakresie jest podjęcie dialogu z obecnym zarządcą terenów lotniska, tj. z Agencją Mienia Wojskowego odnośnie możliwości zagospodarowania powyższego obszaru. Szansa rozwoju w tym zakresie dostrzegalna jest nie tylko przez władze gminne, ale także przez mieszkańców. Możliwość zagospodarowania niniejszego terenu, pozwoli na zwiększenie potencjału rozwoju zarówno turystyki, przedsiębiorczości, jak i mieszkalnictwa.

Dojazd do Gminy zapewniony jest przez sieć dróg gminnych i powiatowych. Ponadto na infrastrukturę drogową składają się dwie drogi wojewódzkie, dzięki którym możliwe jest połączenie komunikacyjne z drogami wyższej kategorii i dotarcie do większych miast. Należy jednak wskazać, że lokalizacja Gminy poza siecią dróg krajowych i szybkiego ruchu, ujemnie wpływa na jej atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą.

Na atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną Gminy wpływa również stopień uzbrojenia terenów wiejskich w infrastrukturę techniczną. Większość mieszkań na terenie Gminy wyposażona jest w wodociąg. W 2014 roku ponad 97% budynków mieszkalnych wyposażona była w wodociąg, a około 90% w łazienkę. Trochę mniej korzystnie kształtuje się sytuacja w przypadku sieci kanalizacyjnej, gdyż podłączonych jest do niej około 38% wszystkich mieszkańców Gminy, natomiast pozostali korzystają ze zbiorników bezodpływowych oraz z przydomowych oczyszczalni ścieków. Na bieżąco realizowane są jednak inwestycje mające na celu dalszą rozbudowę powyższej sieci. Należy zaznaczyć, że istniejące i realizowane inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej stanowią ważny element sprzyjający rozwojowi Gminy.

Dalszy rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Nowe Miasto nad Pilicą wymaga podjęcia konkretnych działań, m.in.:

- wyznaczenia szlaków turystycznych (głównie rowerowych i pieszych), z miejscami wypoczynku. Elementem integrującym obszary obsługi ruchu turystycznego, tereny Gminy i atrakcje turystyczne sąsiednich gmin, są szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe. Obecnie na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą nie ma jednak ścieżek rowerowych, dlatego istotne jest podjęcie działań, zmierzających do ich stworzenia oraz odpowiedniego zagospodarowania terenów, m.in. poprzez wyznaczenie miejsc wypoczynku oraz oznakowanie atrakcji turystycznych;
- rozwój różnych form usług dla obsługi ruchu turystycznego;
- zagospodarowanie terenu po byłym lotnisku wojskowym;
- rozbudowę podstawowej infrastruktury technicznej;
- utworzenie miejsc atrakcyjnych dla najmłodszych mieszkańców Gminy, zewnętrznych mini siłowni, sprzyjających promowaniu zdrowego stylu życia i osiedlaniu się na terenie Gminy nowych mieszkańców;
- zapewnienie dostępu do zróżnicowanych zajęć pozalekcyjnych dla uczniów gimnazjum i szkół średnich.

Wyżej wymienione czynniki decydujące o atrakcyjności osiedleńczej Gminy oraz aktywna polityka inwestycyjna prowadzona przez władze gminne w zakresie poprawy warunków życia swoich mieszkańców, mogą przyczynić się do wzrostu liczby ludności niniejszej jednostki

samorządu terytorialnego w kolejnych latach. W przypadku wzrostu liczby mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą nastąpi przede wszystkim jego dynamiczny rozwój poprzez:

- rozwój mieszkalnictwa – napływ nowych mieszkańców będzie miał wpływ na wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, a także wyposażenie tych terenów w niezbędną infrastrukturę techniczną oraz społeczną,
- rozwój przedsiębiorczości i turystyki – napływ nowych mieszkańców spowoduje wzrost zapotrzebowania na usługi. Istnieje zatem duże prawdopodobieństwo, że zwiększy się aktywność gospodarcza obecnych mieszkańców Gminy i będą oni sami zakładać własne firmy. Z kolei dobra lokalizacja terenów wzdłuż ważnych szlaków komunikacyjnych może prowadzić do rozwoju przedsiębiorczości m.in. w wyniku przybywania na teren Gminy przedsiębiorców spoza jej terenu.

W konsekwencji, wzrost liczby ludności wpłynie bezpośrednio na wzrost dochodów własnych Gminy (m.in. z tytułu podatku od nieruchomości, podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych), a także na efektywniejsze wydatkowanie środków budżetowych.

8. Podsumowanie diagnozy strategicznej – analiza SWOT

O konkurencyjności jednostek samorządu terytorialnego decyduje:

- poziom życia mieszkańców,
- warunki prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorstw,
- możliwość przyciągnięcia inwestorów.

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą podejmuje odpowiednie działania wykorzystujące jej potencjał, w celu dostosowania do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność.

Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą wiele czynników sprzyjających dalszemu rozwojowi turystyki i mieszkalnictwa (tzw. **szanse i mocne strony**). Należą do nich:

- atrakcyjne położenie geograficzne Gminy nad rzeką Pilicą,
- atrakcyjne walory przyrodnicze i krajobrazowe, które stanowią prawdziwą oazę spokoju dla mieszkańców i turystów,
- dobrze rozwinięta baza oświatowa, w tym zapewniony dostęp do opieki i edukacji przedszkolnej,
- zapewniony dostęp do opieki zdrowotnej,
- realizowanie wielu działań kulturalnych i sportowych,
- zapewniony dostęp do bazy kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej,

- dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną (zwłaszcza w sieć wodociągową),
- realizacja wielu działań inwestycyjnych, które przyczyniają się do poprawy warunków życia mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

Szczegółowa analiza mocnych i słabych stron Gminy Nowe Miasto nad Pilicą została przedstawiona w tabeli 38.

Tabela 38. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – aktywni i zintegrowani mieszkańcy Gminy, – lokalizacja Gminy nad rzeką Pilicą, – atrakcyjne położenie pod względem walorów przyrodniczych, – występowanie obiektów zabytkowych na terenie Gminy, – dobrze funkcjonująca baza i oferta edukacyjna (w tym zapewnienie dostępu do żłobka, opieki i edukacji przedszkolnej, szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół średnich), – zapewniony dostęp do podstawowej infrastruktury sportowej, – dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna), – sprawnie funkcjonujący ośrodek zdrowia na terenie Gminy, – tereny przeznaczone pod rozwój przedsiębiorczości i mieszkalnictwa, – duże możliwości terenowe rozbudowy istniejącego przemysłu i lokalizacji nowego, – wzrost dochodów Gminy, – dobry stan techniczny dróg gminnych, – aktywnie prowadzona polityka inwestycyjna. 	<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczne wykorzystanie walorów środowiskowych, – funkcjonowanie na terenie Gminy terenów chronionych, które stwarzają utrudnienia dla lokalizacji różnorodnych inwestycji, – grunty średnie i słabe pod względem przydatności rolniczej, – stosunkowo mała ilość podmiotów gospodarczych, funkcjonujących na terenie Gminy, – słaby system promocji Gminy, – potrzeba rozbudowy kanalizacji i konieczność budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (tam gdzie budowa kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadniona), – potrzeba rozbudowy i modernizacji dróg, – brak rozbudowanej sieci gazowej, pomimo możliwości budowy gazociągu, – położenie poza siecią dróg krajowych, – niedostateczne wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, – niewystarczająca liczba miejsc przeznaczonych do rekreacji i uprawiania sportu (np. siłownie na świeżym powietrzu, place zabaw, boiska wielofunkcyjne i obiekty sportowe, świetlice wiejskie), – niewystarczająca liczba dodatkowych zajęć w szkołach, – niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych na terenie Gminy, – brak ścieżek rowerowych na terenie Gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – atrakcyjne położenie geograficzne Gminy: <ul style="list-style-type: none"> • w centralnej części Polski, • stosunkowo w bliskiej odległości od większych ośrodków miejskich, tj. Warszawy, Łodzi i Radomia, – wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem i zdrowym stylem życia wśród mieszkańców Gminy, – wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii, 	<ul style="list-style-type: none"> – ujemny przyrost naturalny, – ujemne saldo migracji – starzenie się społeczeństwa, – emigracja młodych i wykształconych osób, – zagrożenie wzrostu wystąpienia dysfunkcji społecznych, – globalny kryzys gospodarczy, mający wpływ na kondycję/sytuację przedsiębiorców /zakładów pracy, poziom bezrobocia, – niska opłacalność produkcji rolnej,

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej, - rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, - występowanie terenów powojkowych, stanowiących potencjalny obszar rozwoju mieszkalnictwa, przedsiębiorczości i turystyki, - opracowywana koncepcja gazyfikacji Nowego Miasta nad Pilicą. 	<ul style="list-style-type: none"> - nowe regulacje dotyczące obrotu ziemią rolną, - niewystarczająca ilość środków na remonty, modernizację i budowę dróg (skutkujące m.in. niską jakością wykonania).

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przedstawiona tabela prezentuje czynniki wpływające na ogólną konkurencyjność osadniczą, inwestycyjną i turystyczno-rekreacyjną każdej gminy w Polsce (szczegółowy wykaz czynników został przedstawiony w rozdziale III.5. niniejszej *Strategii*). Czynniki te mają charakter subiektywny, gdyż w głównej mierze zostały opracowane na podstawie własnych obserwacji i wywiadów przeprowadzonych z osobami, które mogą być: potencjalnymi mieszkańcami Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, potencjalnymi inwestorami zewnętrznymi prowadzącymi działalność na jej terenie, a także potencjalnymi turystami lub odwiedzającymi Gminę w celach turystyczno-rekreacyjnych. Czynniki te odzwierciedlają zatem oczekiwania poszczególnych grup interesariuszy względem obszaru, na którym chcieliby mieszkać i żyć, prowadzić własną działalność gospodarczą lub odpoczywać. Do identyfikacji niektórych czynników konkurencyjności wykorzystano również literaturę fachową i dostępne raporty. Należy jednak podkreślić, że zidentyfikowane czynniki nie stanowią katalogu zamkniętego, a są jedynie punktem odniesienia do zidentyfikowanych kierunków rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą i zdefiniowania ewentualnych działań naprawczych.

Tabela 39. Czynniki atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i turystycznej

Czynniki konkurencyjności osadniczej (mieszkalniowej)	Czynniki konkurencyjności inwestycyjnej	Czynniki konkurencyjności turystycznej
<ul style="list-style-type: none"> - dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych, - poziom rozwoju infrastruktury społecznej (w tym dostęp do oświaty, kultury, rozrywki), - dostępność infrastruktury technicznej (wodno-kanalizacyjnej, energetycznej), - dostępność do rynku pracy, - połączenia komunikacyjne (szlaki drogowe, transport publiczny), - walory przyrodnicze danego obszaru, 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja geograficzna i komunikacyjna Gminy, - występowanie stref gospodarczych (terenów inwestycyjnych) na terenie Gminy, - uzbrojenie terenu (działek) pod rozwój przedsiębiorczości, - lokalne przepisy, - wysokość podatków, - stosowanie ulg inwestycyjnych, - posiadanie miejscowych planów zagospodarowania 	<ul style="list-style-type: none"> - walory środowiskowe (tereny o atrakcyjnym środowisku przyrodniczym, urozmaiconym ukształtowaniu powierzchni, obszary chronione i formy ochrony przyrody). - obiekty kultury materialnej i duchowej (tj. zabytki), - specjalistyczne obszary umożliwiające uprawianie hobby, np. wędkarstwa, myślistwa, jeździectwa, kajakarstwa oraz wypożyczalnie sprzętu umożliwiające uprawianie tego hobby,

Czynniki konkurencyjności osadniczej (mieszkańcowej)	Czynniki konkurencyjności inwestycyjnej	Czynniki konkurencyjności turystycznej
- potencjał gospodarczy i trendy rozwoju gminy.	przestrzennego, - dostęp do siły roboczej.	- czystość i jakość środowiska naturalnego (powietrza, wód), - dostępność komunikacyjna w odniesieniu do dróg i środków komunikacji publicznej, - baza noclegowa i gastronomiczna, - dostęp do rozrywki (tj. imprezy kulturalne) i rekreacji (tj. spływy kajakowe, szlaki turystyczne), - promocja gminy w zakresie turystyki.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując obecny stan zagospodarowania i wyposażenia Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w niezbędną infrastrukturę należy stwierdzić, że aby móc realizować politykę skoncentrowaną na podniesieniu atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej, Gmina powinna zintensyfikować swoje działania inwestycyjne i rozwojowe w następujących obszarach:

- a) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji mieszkaniowej powinny dotyczyć:
- dalszego rozwijania i modernizacji infrastruktury sportowej i rekreacyjnej zachęcającej do aktywnego spędzania czasu wolnego (w tym: boisk i obiektów sportowych, placów zabaw, siłowni na powietrzu itp.) oraz zapewnienie jej równomiernego rozmieszczenia na terenie całej Gminy,
 - pobudzenia budownictwa mieszkaniowego,
 - dalszego rozwoju bazy oświatowej (m.in. w zakresie wyposażenia szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne jak, dostosowania oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych, zapewnienia opieki najmłodszym mieszkańcom Gminy, zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych),
 - stworzenia oferty dla seniorów (zarówno oferty edukacyjnej, rekreacyjnej, spędzania czasu wolnego, jak i opiekuńczej),
 - kontynuowania rozbudowy infrastruktury technicznej, m.in. sieci kanalizacyjnej,
 - kontynuacji modernizacji dróg;
- b) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji przemysłowej powinny dotyczyć:
- przygotowania kompleksowej oferty inwestycyjnej wraz z jej publikacją i promocją,
 - promowania przedsiębiorstw działających w strefie inwestycyjnej zlokalizowanej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą;

- c) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji turystycznej powinny dotyczyć:
- budowa bazy noclegowej i jej rozbudowy,
 - rozbudowy urządzeń turystycznych,
 - rozwoju agroturystyki i zabudowy lotniskowej,
 - stworzenie sieci ścieżek rowerowych,
 - likwidowania pustych i opuszczonych nieruchomości, które psują wizerunek Gminy.

Istotną kwestią są rozwiązania, mające na celu zagospodarowanie terenów po byłym lotnisku wojskowym, które w przyszłości mogą pełnić funkcje zarówno mieszkalne, jak i być przeznaczone na rozwój turystyki i przedsiębiorczości.

Zaniechanie w najbliższym czasie realizacji działań rozwojowych w zakresie zwiększenia atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej Gminy Nowe Miasto nad Pilicą może doprowadzić do zmniejszenia się liczby obecnych mieszkańców, którzy będą migrowali z terenu Gminy na obszary dla nich bardziej atrakcyjne, jak i brak napływu nowych mieszkańców i inwestorów. W związku z tym, może to doprowadzić do zmniejszania dochodów własnych Gminy w wyniku zmniejszenia liczby podatników (rozumianych jako mieszkańców i inwestorów) oraz zmniejszenia wpływów do budżetu z tytułu różnych podatków (zwłaszcza podatku od osób fizycznych i prawnych oraz podatku od nieruchomości).

Reasumując powyższe, aby Gmina Nowe Miasto nad Pilicą mogła się rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podjąć działania zmierzające do **dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców** (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin), **zwiększenia atrakcyjności turystycznej** oraz **pozyskiwania nowych inwestorów** na swoim terenie, co w dalszej perspektywie przyczyni się do zwiększenia jej dochodów własnych, a tym samym zwiększy możliwości inwestycyjne Gminy. Działania umożliwiające osiągnięcie tych 3 celów, znajdują odzwierciedlenie w konkretnych celach strategicznych.

III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY NOWE MIASTO NAD PILICĄ NA LATA 2016-2021

1. Misja Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja definiująca powód istnienia organizacji, jej podstawowy cel, na którego realizację nastawione są jej działania oraz wartości, które kierują pracą jej personelu.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w Ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą do zadań własnych Gminy należy *zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty*.

Uwzględniając powyższe określono następującą **misję Gminy Nowe Miasto nad Pilicą**:

ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA W GMINIE NOWE MIASTO NAD PILICĄ POPRZEZ ZASPAKAJANIE ZBIOROWYCH POTRZEB MIESZKAŃCÓW I STWORZENIE SZANS ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

2. Wartości kluczowe

Wartości kluczowe są to wieczne zasady, którymi powinna kierować się Gmina, realizując misję swojego istnienia. Wartości kluczowe reprezentują panujące w organizacji cechy i postawy, które są demonstrowane przez zachowania wszystkich pracowników.

Do wartości kluczowych Gminy Nowe Miasto nad Pilicą należą:

- **Odpowiedzialność** – Dokładamy wszelkich starań, aby podejmowane przez nas działania były odpowiednio wcześniej planowane, sprawnie i konsekwentnie realizowane oraz efektywnie kontrolowane, dzięki czemu będziemy mogli osiągać wspólnie określone cele.
- **Zorientowanie na rozwój** – Aby móc się dynamicznie rozwijać, nasza Gmina wykorzystuje każdą okazję do pozyskania środków finansowych na realizację inwestycji w zakresie poprawy stanu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.
- **Inicjatywa i konsekwencja** – Wykazujemy się inicjatywą w działaniu, odpowiedzialnością i konsekwencją w dążeniu do celu.

- **Szacunek i dobre relacje** – Realizując swoje zadania, w takim samym stopniu dbamy o relacje między sobą – pracownikami, jak również o te, które łączą nas z Klientami, czy Partnerami.

3. Wizja rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

Wizja rozwoju Gminy określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem jak Gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

Uwzględniając powyższe określono następującą **wizję rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą**:

GMINA NOWE MIASTO NAD PILICĄ PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW I INWESTORÓW, SPRZYJAJĄCA AKTYWNOŚCI, TURYSTYCE I REKREACJI

Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki oraz rekreacji. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej i kulturowej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej i rekreacyjno-turystycznej.

4. Interesariusze Strategii

Interesariusze Strategii to podmioty (osoby, grupy osób, społeczności, instytucje, organizacje), które mogą istotnie wpływać na Gminę oraz których potrzeby zamierza zaspakajać Gmina świadcząc określone usługi publiczne.

Interesariuszy definiuje się w kontekście określonej wizji rozwoju.

Należy podkreślić, że w przypadku każdej gminy w Polsce najważniejszymi interesariuszami, których potrzeby musi zaspakajać, są jej mieszkańcy.

Interesariuszami Gminy Nowe Miasto nad Pilicą są:

- 1) obecni mieszkańcy Gminy Nowe Miasto nad Pilicą,
- 2) mieszkańcy spoza terenu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą,
- 3) obecni przedsiębiorcy z terenu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą,
- 4) przedsiębiorcy spoza terenu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą,
- 5) turyści,
- 6) osoby szukające odpowiedniej bazy sportowo - rekreacyjnej do wypoczynku lub treningów.

Władze Gminy Nowe Miasto nad Pilicą zmierzają do uzyskania dodatniego salda migracji poprzez zatrzymanie na terenie Gminy jej obecnych mieszkańców, jak również przyciągnięcie nowych w wyniku rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości na terenie Gminy, co w konsekwencji przyczyni się do rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.

5. Wartość oczekiwana przez interesariuszy

Wartość oczekiwana przez interesariusza to zbiór wymagań każdego z interesariuszy, który ma wpływ:

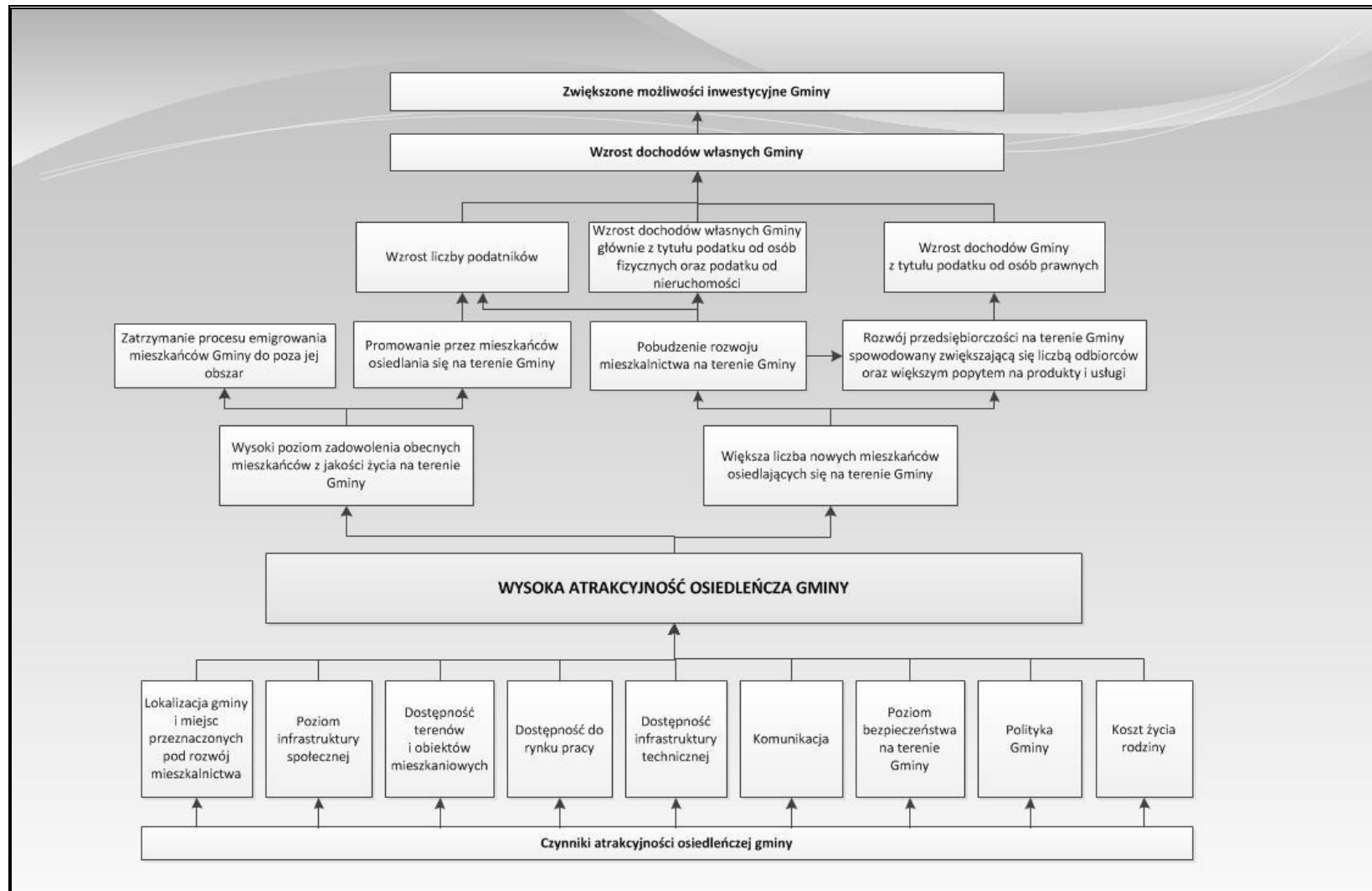
- w przypadku mieszkańców Gminy – na atrakcyjność mieszkaniową i osadniczą Gminy,
- w przypadku przedsiębiorców – na atrakcyjność inwestycyjną Gminy,
- w przypadku turystów – na atrakcyjność turystyczną Gminy.

Wartość oczekiwaną przez interesariuszy w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i inwestycyjnej Gminy Nowe Miasto nad Pilicą przedstawiają tabele 40,41 i 42.

Należy podkreślić, że w tabelach zostały ujęte wszystkie czynniki atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i inwestycyjnej, tzn. te, na które Gmina może wpływać oraz te, na które wpływu nie ma. Przy określaniu celów strategicznych będą brane pod uwagę tylko te obszary, w których Gmina Nowe Miasto nad Pilicą może podjąć jakieś działania inwestycyjne i rozwojowe.

Efekty, jakie Gmina uzyska w wyniku osiągnięcia wysokiej atrakcyjności mieszkaniowej, inwestycyjnej i turystyczno - rekreacyjnej, przedstawione zostały za pomocą drzewa celów opracowanych dla każdego z powyższych obszarów (rysunek 5,6,7).

Rysunek 8. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Gminy

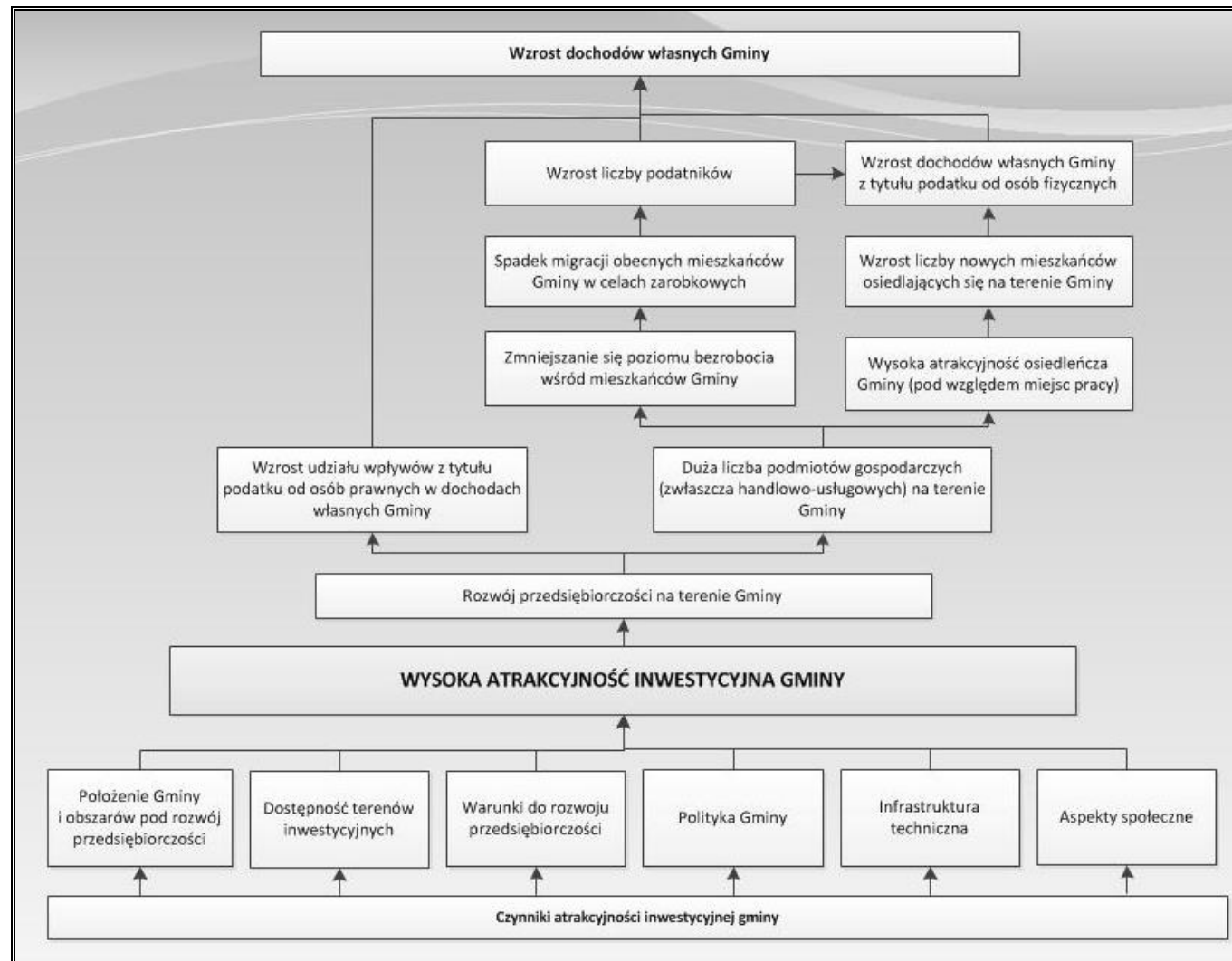
Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej gminy

Lokalizacja gminy i miejsc przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa	Poziom infrastruktury społecznej	Dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych	Dostępność do rynku pracy
<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy, - odległość od większych ośrodków miejskich, - położenie geograficzne, - walory krajobrazowe (las, jeziora, obszary chronione), - warunki klimatyczne, - rodzaj podmiotów gospodarczych działających w okolicy (czy są one uciążliwe dla mieszkańców), - dostęp do usług (w tym odległość od sklepów) 	<ul style="list-style-type: none"> a) oferta spędzania czasu wolnego: <ul style="list-style-type: none"> - dostęp do ośrodków kulturalnych, - odpowiednie zagospodarowanie terenu (np. skwery z ławeczkami, place zabaw, parki, ścieżki rowerowe) - imprezy kulturalne i rozrywkowe organizowane na terenie Gminy, - obiekty sportowe, - funkcjonowanie klubów sportowych, b) dostęp do oświaty: <ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja i rozmieszczenie szkół, - dostęp do przedszkoli, - poziom i kierunki kształcenia w szkołach, - wyposażenie i stan techniczny szkół, - oferta zajęć pozalekcyjnych, - kadra nauczycielska, c) dostęp do opieki zdrowotnej: <ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja ośrodków zdrowia, - odległość od szpitala, - rodzaje lekarzy i specjalistów w istniejących ośrodkach zdrowia, d) funkcjonowanie organizacji społecznych i stowarzyszeń (np. klub seniora, OSP, koło gospodyń wiejskich) 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność działek budowlanych, - dostępność mieszkań komunalnych lub mieszkań pod wynajem, - ceny mieszkań i działek budowlanych, - uwarunkowania przyrodnicze terenów pod zabudowę (np. czy są to tereny zalewowe, obszary chronione, tereny zagrożone osuwiskami) 	<ul style="list-style-type: none"> - miejsca pracy (jaka jest możliwość znalezienia pracy na danym terenie), - rodzaj podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy (od tego zależy poziom wymaganych kwalifikacji oraz z tego wynikać będzie średnie wynagrodzenie za pracę), - odległość od większych miast, - polityka inwestycyjna gminy (jakie działania rozwojowe są prowadzone przez władze)

Dostępność infrastruktury technicznej	Komunikacja	Poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy	Polityka Gminy	Koszt życia rodziny
<ul style="list-style-type: none"> - wyposażenie terenu w media (sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna, gazowa, ciepłownicza), - infrastruktura drogowa (rodzaj dróg, odległość od nich i ich stan techniczny) - dostęp do Internetu, - zasięg sieci komórkowych 	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj dróg na terenie Gminy, - stan techniczny dróg, - odległość od głównych dróg, - występowanie ścieżek rowerowych i chodników na terenie gminy, - rodzaj transportu publicznego funkcjonującego na terenie gminy, - częstotliwość kursów transportu publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - poziom patologii i przestępczości na danym terenie, - dostępność służb porządkowych i ratowniczych (policji, OSP), - prawdopodobieństwo wystąpienia kataklizmów (np. powodzi, huraganów itp.) - chodniki i ścieżki rowerowe, - dobrze funkcjonujący system oświetlenia ulicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - promocja gminy (co jest promowane, czy gmina jest szczególnie z czegoś znana), - polityka inwestycyjna gminy (jakie działania rozwojowe są prowadzone przez władze i z jaką częstotliwością), - polityka prorodzinna, - współpraca samorządu z przedsiębiorcami, - wysokość podatków, - sposób obsługi mieszkańców Gminy i komunikacji z nimi 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokość podatków, - wysokość czynszu za mieszkanie, - koszty dostępu do mediów (opłata za wodę, ścieki, ciepło) - koszty związane z posyłaniem dzieci do szkół, - dostępność i odległość od marketów i hipermarketów

Rysunek 9. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy

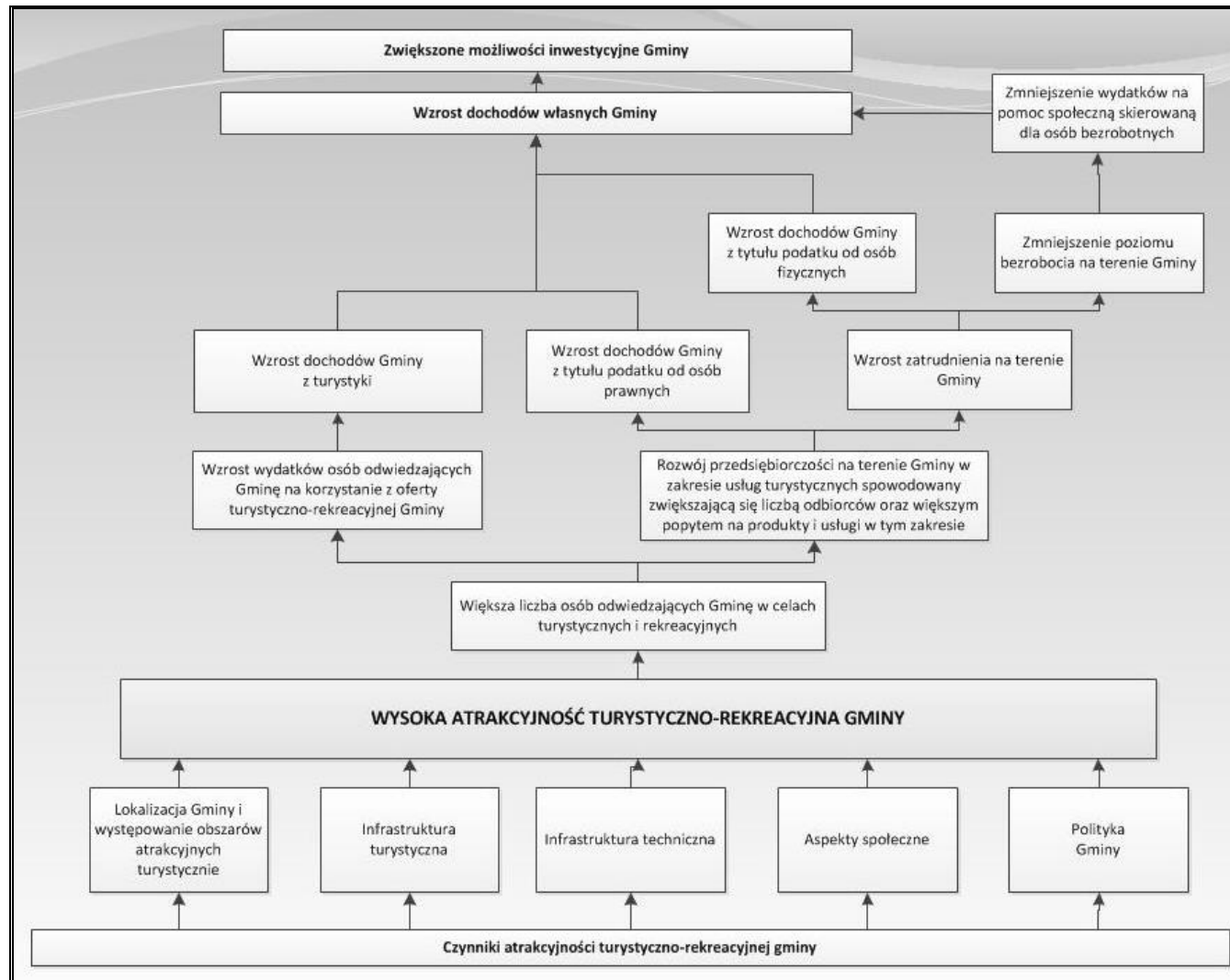
Źródło: Opracowanie własne

Tabela 41. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Położenie Gminy i obszarów pod rozwój przedsiębiorczości	Dostępność terenów inwestycyjnych	Warunki do rozwoju przedsiębiorczości	Polityka Gminy	Infrastruktura techniczna	Aspekty społeczne
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja Gminy pod względem geograficznym (w jakiej części Polski leży, w pobliżu jakich większych miast), - lokalizacja Gminy pod względem komunikacyjnym (rodzaj i znaczenie szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy), - walory turystyczne Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy, - uzbrojenie działek pod inwestycje, - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność surowców, - odległość od większych rynków zbytu, - popyt na danym rynku (w tym wynikający z uwarunkowania terenu), - dostępność do siły roboczej (w tym wykwalifikowanej), - konkurencja, - atrakcyjność firm już działających na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc dla przedsiębiorców w prowadzeniu działalności gospodarczej, - szybkość załatwiania spraw w Urzędzie, - podatki, - stosowanie ulg inwestycyjnych, - lokalne przepisy, - preferowane kierunki rozwoju przedsiębiorczości na terenie danej gminy, - promocja Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność dobrych dróg, - dostępność komunikacyjna (dobre połączenie z większymi ośrodkami zbytu), - dostępność parkingów (dla działalności usługowej), - uzbrojenie gminy w media 	<ul style="list-style-type: none"> - kierunki kształcenia w szkołach i poziomy kształcenia, - poziom bezpieczeństwa publicznego, - klimat do rozwoju przedsiębiorczości (w kontekście mieszkańców)

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 10. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy

Położenie Gminy i obszarów atrakcyjnych turystycznie	Infrastruktura turystyczna	Infrastruktura techniczna	Aspekty społeczne	Polityka Gminy
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja Gminy pod względem geograficznym (w jakiej części Polski leży, w pobliżu jakich większych miast), - lokalizacja Gminy pod względem komunikacyjnym (rodzaj i znaczenie szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy), - walory turystyczne Gminy (w tym obszary chronione, krajobraz, wody powierzchniowe) 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność chodników i ścieżek rowerowych, - dostępność tras i szlaków turystycznych, - dostęp do miejsc sprzyjających uprawianiu hobby, - miejsca do odpoczynku na świeżym powietrzu (np. place zabaw, ławeczki w lesie), - baza gastronomiczna i noclegowa, - liczba gospodarstw agroturystycznych na terenie Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność dobrych dróg, - dostępność komunikacyjna (dobre połączenie z większymi ośrodkami miejskimi), - dostępność parkingów, - oświetlenie drogowe, 	<ul style="list-style-type: none"> - oferta kulturalna, - dostępność zabytków i innych obiektów cennych historycznie i kulturowo, - częstotliwość i rodzaj organizowanych imprez kulturalno-rozrywkowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - informacja turystyczna o najważniejszych atrakcjach w Gminie, - informacje na stronie internetowej Gminy, - przewodnik turystyczny Gminy, - promocja Gminy

Źródło: Opracowanie własne

6. Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zidentyfikowane w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą na podstawie analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy. Cele strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju Gminy. Wytaczają ścieżki, którymi trzeba podążać, by osiągnąć założony w niej stan. Niniejsza *Strategia* postawiła przed sobą 4 cele strategiczne charakteryzujące każdy z trzech obszarów:

- 1) rozwój mieszkalnictwa,
- 2) rozwój gospodarczy,
- 3) ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowo - turystyczno - rekreacyjnego.

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój rekreacji oraz turystyki. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej i kulturowej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej i turystyczno-rekreacyjnej. Z kolei cele dotyczące rozwoju Gminy ułatwią realizację pozostałych celów strategicznych.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych celów operacyjnych.

Tabela 43. Schemat prezentujący plan strategiczny Strategii Rozwoju Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2016 – 2021

Cele strategiczne			
ATRAKCYJNA I ZINTEGROWANA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	AKTYWNI MIESZKAŃCY	ROZWÓJ POTENCJAŁU REKREACYJNO-TURYSTYCZNEGO Z UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY ŚRODOWISKA NATURALNEGO	ROZWIĘTA GOSPODARKA LOKALNA
Cele operacyjne			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków 2. Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych oraz infrastruktury okołodrogowej 3. Budowa mieszkań socjalnych 4. Budowa sieci gazowej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych 2. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży 3. Budowa i modernizacja obiektów przeznaczonych na cele kulturalne 4. Aktywizacja osób bezrobotnych 5. Zapewnienie wsparcia dla osób bezdomnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjno-turystycznej z uwzględnieniem istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowych Gminy 2. Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń Gminy 3. Rozwój założeń gospodarki niskoemisyjnej 4. Instalacja odnawialnych źródeł energii 5. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocja obszarów aktywności gospodarczej na terenie Gminy oraz terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkalne 2. Rozwój i wspomaganie lokalnej przedsiębiorczości 3. Wspieranie postaw innowacyjnych wśród mieszkańców poprzez działalność szkoleniową i wzrost aktywności szkół na terenie Gminy

Źródło: Opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY: ATRAKCYJNA I ZINTEGROWANA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Cel operacyjny 1. Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Infrastruktura wodociągowa na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest dobrze rozwinięta i większość miejscowości jest wyposażona w sieć wodociągową. Należy jednak zaznaczyć, że niektóre elementy sieci wymagają modernizacji, natomiast rozwój budownictwa mieszkaniowego i przedsiębiorczości determinują jej dalszą rozbudowę. Niekorzystny dla rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest natomiast niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i dostępność do oczyszczalni ścieków. Na koniec 2014 roku do sieci kanalizacyjnej podłączonych było tylko około 38,34% mieszkańców Gminy. Pomimo podejmowanych działań w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej, wyposażenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest nadal niewystarczające i wymaga podejmowanie dalszych inwestycji.

Zgodnie z powyższym, konieczna jest budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego. Gmina Nowe Miasto nad Pilicą w ramach niniejszego celu operacyjnego zaplanowała rozbudowę infrastruktury wodno-ściekowej na terenach dotychczas niewodociągowanych i nieskanalizowanych, a w miejscach, gdzie nie występuje zwarta zabudowa mieszkalna – budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Jeśli okaże się, że istniejąca oczyszczalnia ścieków w Nowym Mieście nad Pilicą nie będzie w stanie obsługiwać powstałej nowej sieci kanalizacyjnej, w ramach tego celu operacyjnego możliwa będzie również przebudowa i modernizacja lokalnej oczyszczalni w celu zwiększenia jej przepustowości, a tym samym umożliwienia oczyszczenia większej ilości ścieków komunalnych.

Zadania realizowane w ramach celu operacyjnego *Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków* wpłyną nie tylko na poprawę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność mieszkaniową Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, ale także na stan środowiska, w tym jakoś wód powierzchniowych i podziemnych.

Cel operacyjny 2. Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych oraz infrastruktury okołodrogowej

Na sieć drogową na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą składają się zarówno drogi gminne, jak i drogi powiatowe oraz wojewódzkie. Infrastruktura drogowa, pomimo iż uległa w ostatnich latach znacznej poprawie, nadal wymaga dalszej modernizacji. Koniecznym jest również dążenie do budowy nowej infrastruktury drogowej w miejscach o potencjale

mieszkaniowym i inwestycyjnym. Mieszkańcy Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w szczególności wskazują na konieczność utwardzania dróg dojazdowych oraz modernizację dróg gminnych.

W nawiązaniu do powyższego, jednym z zadań priorytetowych, zaplanowanych przez Gminę Nowe Miasto nad Pilicą są inwestycje związane z budową, przebudową, a także zmianą nawierzchni dróg gminnych.

Na atrakcyjność mieszkaniową Gminy, duży wpływ ma również rozbudowa infrastruktury okołodrogowej. W celu zwiększenia bezpieczeństwa pieszych zaplanowano rozbudowę chodników. Dla atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej Gminy Nowe Miasto nad Pilicą duże znaczenie ma także budowa ścieżek rowerowych. W ramach niniejszego celu operacyjnego, uzupełnione i zmodernizowane zostanie także oświetlenie uliczne.

Dzięki realizacji działań wpisujących się w cel *operacyjny 2 Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych oraz infrastruktury okołodrogowej*, wzrośnie poczucie bezpieczeństwa wszystkich użytkowników infrastruktury komunikacyjnej. Zwiększy się atrakcyjność Gminy Nowe Miasto nad Pilicą zarówno pod względem mieszkaniowym, turystycznym, jak i sportowo – rekreacyjnym, co wpłynie niewątpliwie na jej dalszy rozwój.

Cel operacyjny 3. Budowa mieszkań socjalnych

Obecnie Gmina Nowe Miasto nad Pilicą w swych zasobach nie posiada wielu mieszkań socjalnych. Na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego tak, jak w każdej gminie, mieszkają osoby, które ze względu na trudną sytuację finansową nie są w stanie utrzymać domu lub wynająć mieszkania. Należy zaznaczyć, że zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Dlatego ważne jest, by na terenie Gminy powstały mieszkania socjalne oddane do dyspozycji osobom najbardziej potrzebującym.

Cel operacyjny 4. Budowa sieci gazowej

W ramach powyższego celu operacyjnego Gmina Nowe Miasto nad Pilicą planuje budowę gazociągu, rozpoczynając prace od postawienia zbiornika na terenie miasta, z którego gaz ziemny będzie przesyłany do sieci dosyłowo-rozdzielczej poprowadzonej po Nowym Mieście nad Pilicą. Realizacja procesu gazyfikacji jest uzależniona od zainteresowania odbiorców, które w ostatnim czasie znacznie wzrosło. Dzięki podłączeniu do sieci gazowej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw oraz odbiorców indywidualnych poprawie ulegnie poziom życia na tym terenie oraz możliwa będzie dalsza gazyfikacja Gminy.

CEL STRATEGICZNY: AKTYWNI MIESZKAŃCY

Cel operacyjny 1. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych

Poza rozwojem infrastruktury kulturalnej, rozrywkowej i sportowej, istotne znaczenie ma poszerzanie oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych. W związku z powyższym, Gmina Nowe Miasto nad Pilicą planuje poszerzyć swą ofertę kulturalną, rozrywkową i sportową, co znalazło odzwierciedlenie w wyżej sformułowanym celu operacyjnym. Działaniami objęci zostaną wszyscy mieszkańcy Gminy: dzieci, młodzież, dorośli i osoby starsze. Cel realizowany będzie poprzez organizację zajęć dodatkowych, warsztatów, szkoleń, kursów, spotkań tematycznych i organizowaniu wycieczek zgodnie z potrzebami uczestników. Ważnym elementem będzie także organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców, w przygotowanie których włączone zostaną różne grupy społeczne. Poszerzona zostanie ponadto oferta Gminnej Biblioteki Publicznej oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Nowym Mieście nad Pilicą. Gmina planuje również rozbudowę obiektów sportowych oraz budowę placów zabaw dla dzieci.

Cel operacyjny 2. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

Mieszkańcy Gminy Nowe Miasto nad Pilicą podczas konsultacji społecznych wskazali, że na terenie ich Gminy brakuje zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Rozwijanie zainteresowań wpływa na budowanie więzi społecznych i likwidację negatywnych zjawisk społecznych. Należy zatem rozwijać zainteresowania dzieci i młodzieży poprzez odpowiednie zagospodarowanie ich czasu wolnego oraz organizację ciekawych zajęć pozalekcyjnych. Aby zajęcia dostosowane były do różnych zainteresowań i potrzeb, oferta powinna obejmować m.in. zajęcia artystyczne (plastyczne, literackie, fotograficzne, rzeźbiarskie, teatralne, filmowe, muzyczne, wokalne, taneczne), językowe, komputerowe, sportowe. Zapewnienie dostępu do zróżnicowanej oferty zajęć dodatkowych umożliwi uczniom rozwijanie zainteresowań, ale także odkrywanie nowych pasji, co będzie miało pozytywny wpływ na rozwój ich wiedzy, lepsze wyniki w nauce i możliwość zdobycia umiejętności przydatnych w przyszłym życiu zawodowym. Realizacja zadania możliwa będzie dzięki współpracy szkół, bibliotek, świetlic wiejskich i organizacji pozarządowych.

Cel operacyjny 3. Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej

W ramach powyższego celu operacyjnego zaplanowano budowę i przebudowę obiektów użyteczności, głównie świetlic wiejskich. Działania w tym zakresie zapewnią mieszkańcom z obszarów wiejskich możliwość tworzenia kół i grup zainteresowań, zrzeszających różne grupy wiekowe ludności lokalnej. Zmniejszy się poziom wykluczenia społecznego, stworzone zostaną atrakcyjne warunki umożliwiające zbiorowe spotkania i zabawy.

Cel operacyjny 4. Aktywizacja osób bezrobotnych

Zjawiskiem niekorzystnym, występującym na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest bezrobocie. Mieszkańcy w badaniu ankietowym wskazali na brak miejsc pracy dla lokalnych mieszkańców. Pomimo stosunkowo niewielkiego udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, konieczne jest podejmowanie działań aktywizujących te osoby, aby w jak największym stopniu zniwelować to negatywne zjawisko. Narzędzia bezpośrednio do walki z bezrobociem są w posiadaniu ustawodawcy, na szczeblu krajowym, ale również Powiatowego Urzędu Pracy, niemniej jednak Gmina może wesprzeć podejmowanie działań w kierunku zapobiegania oraz zmniejszania jego skutków.

Aktywizacja osób bezrobotnych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą zostanie zrealizowane poprzez m.in. podniesienie poziomu ich wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, wdrożenie systemu doradztwa zawodowego, zorganizowanie możliwości staży dla młodzieży. Koniecznym jest również wprowadzenie działań, mających na celu wsparcie aktywności zawodowej poprzez pomoc w sferze psychologicznej, prawnej, w kierunku wyboru zawodów na podstawie indywidualnych predyspozycji, tworzenie programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej, systemu szkoleń zawodowych. Ważne jest, aby tworzyć warunki sprzyjające aktywizacji na możliwie wczesnym etapie kształcenia i podejmować działania zmierzające do ograniczenia zjawiska bezrobocia w przyszłości.

Cel operacyjny 5. Zapewnienie wsparcia dla osób bezdomnych.

Część osób z terenu Gminy Nowe Miasto nad Pilicą boryka się z problemem bezdomności. Dlatego w perspektywie obowiązywania Strategii, zaplanowano szereg zadań, których celem będzie zminimalizowanie tego problemu. W ramach tych działań przewiduje się m.in. wsparcie materialne osób bezdomnych, adaptację pomieszczeń na cele ogrzewalni, czy działania aktywizujące i integrujące tę grupę osób.

CEL STRATEGICZNY: ROZWÓJ POTENCJAŁU REKREACYJNO-TURYSTYCZNEGO Z UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Cel operacyjny 1. Stworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjno-turystycznej z uwzględnieniem istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowych Gminy

Czynnikiem warunkującym konkurencyjność Gminy Nowe Miasto nad Pilicą jest rozwój bazy rekreacyjnej i turystycznej, która będzie atrakcyjna nie tylko dla obecnych mieszkańców Gminy, ale przede wszystkim dla odwiedzających gości. W trakcie przeprowadzonych spotkań na terenie Gminy mieszkańcy wskazali, że pomimo dogodnego położenia, nie jest ona miejscem atrakcyjnym dla turystów. W ramach celu operacyjnego 1 Gmina planuje się zagospodarować działki rekreacyjne, tworząc ofertę turystyczną z uwzględnieniem istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowych. Planowane jest utworzenie pola namiotowego wraz z zapleczem gospodarczo-sanitarnym nad Pilicą, a także wsparcie dla rozwoju i promocji obecnych atrakcji, do których należą m.in. spływy kajakowe.

Cel operacyjny 2. Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń Gminy

Od poziomu wiedzy społeczeństwa uzależniona jest właściwa i skuteczna ochrona środowiska naturalnego. Dlatego tak ważna jest edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń Gminy.

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zainteresowanie niektórych grup zdobywaniem wiedzy na temat otaczającego ich środowiska, a także możliwości uczestniczenia w działaniach na rzecz jego ochrony. Zachowania obserwowane w społeczeństwie wskazują jednak, że poziom akceptacji dla działań z zakresu ochrony środowiska maleje, a zachowania prokonsumpcyjne dominują nad proekologicznymi. Dlatego rola edukacji ekologicznej i wprowadzanie jej nowych form są nadal bardzo istotne.

Obecnie edukacja ekologiczna na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą prowadzona jest przede wszystkim w formalnym systemie kształcenia. Ponadto prowadzone są akcje plakatowe na rzecz zmniejszenia się ilości odpadów oraz akcje sprzątanie świata, które przyczyniają się do zwiększania wrażliwości ekologicznej mieszkańców.

Z kolei najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej wśród dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, możliwościach prawnych uczestniczenia w podejmowaniu decyzji mających wpływ na obecny i przyszły stan.

Proponowane działania w ramach edukacji dla mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą obejmować będą także:

- organizację szkoleń, wykładów i seminariów dla zainteresowanych osób;
- opracowanie i wdrożenie programów doradczych z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami, w tym także możliwości wdrażania technik odzysku odpadów;
- współpracę z klubami ekologicznymi oraz ośrodkami doradczymi;
- działania promocyjne;
- doradztwo indywidualne.

Cel operacyjny 3. Realizacja założeń gospodarki niskoemisyjnej

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą jest w trakcie opracowywania *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej*. Dokument ten, obok Strategii Rozwoju Gminy, jest drugim zasadniczym dokumentem strategicznym, który będzie obowiązywał na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą. Dlatego tak ważne jest, aby oba dokumenty były ze sobą zgodne.

W ramach celu operacyjnego 3, założono realizację założeń gospodarki niskoemisyjnej, które szczegółowo zostaną przedstawione w *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nowe Miasto nad Pilicą*. Wśród nich należy wyróżnić m.in.:

- termomodernizację budynków;
- wymianę źródeł ciepła;
- kompleksowe zarządzanie energią w budynkach publicznych zarządzanych przez Gminę;
- modernizację oświetlenia ulicznego;
- budowę ścieżek rowerowych oraz niezbędnej infrastruktury;
- budowę i modernizację dróg wraz z niezbędną infrastrukturą okołodrogową.

Cel operacyjny 4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą występuje wiele form ochrony przyrody, wśród których można wymienić: obszar Natura2 000, obszar chronionego krajobrazu, rezerwat przyrody czy pomniki przyrody. W ramach celu operacyjnego 4 *Ochrona dziedzictwa przyrodniczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami* założono m.in.:

- ochronę przyrody i krajobrazu,
- ochronę i zrównoważony rozwój lasów,
- utrzymanie i rozwój terenów zieleni,
- ochronę gleb.

CEL STRATEGICZNY: ROZWIĘTA GOSPODARKA LOKALNA

Cel operacyjny 1. Promocja obszarów aktywności gospodarczej na terenie Gminy oraz terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkalne

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, w planach zagospodarowania przestrzennego wyznaczono tereny aktywności gospodarczej oraz tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. Obecne wykorzystanie terenów aktywności gospodarczej i pod budownictwo mieszkaniowe jest niewystarczające. Ponadto mieszkańcy Gminy wskazują na zbyt małą liczbę podmiotów gospodarczych, które mogłyby oferować nowe miejsca pracy. Dlatego też w ramach powyższego celu operacyjnego przewidziano promocję obszarów aktywności gospodarczej oraz terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, obejmującą zamieszczanie informacji na stronie internetowej Gminy, w Urzędzie Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą oraz zamieszczanie ogłoszeń w lokalnych mediach.

Istotną kwestią jest uzgodnienie możliwości zagospodarowania terenów dawnego lotniska wojskowego, które nie są własnością Gminy, ale które stanowią atrakcyjny obszar dla potencjalnych inwestorów - pod rozwój działalności gospodarczej, budowę mieszkań, czy na funkcje sportowo - rekreacyjne

Cel operacyjny 2. Rozwój i wspomaganie lokalnej przedsiębiorczości

Działania, jakie należy podjąć w celu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości to m.in. działania szkoleniowo-doradcze dla osób planujących założyć własne przedsiębiorstwo, ale także wsparcie w formie instrumentów finansowych oraz bezzwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Ponadto Gmina Nowe Miasto nad Pilicą powinna wspierać obecnych przedsiębiorców, którzy oferują towary i usługi o znaczeniu lokalnym, w celu zwiększenia skali ich działalności i promocji w regionie lub na terenie kraju, a także na arenie międzynarodowej.

Cel operacyjny 3. Wspieranie postaw innowacyjnych wśród mieszkańców poprzez działalność szkoleniową i wzrost aktywności szkół na terenie Gminy

Na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, pomimo wyznaczenia atrakcyjnych terenów pod rozwój przedsiębiorczości, funkcjonuje relatywnie niewielka liczba przedsiębiorców, która od 2008 roku znacznie spadła. W ostatnim czasie zauważalny jest rozwój działalności gospodarczej, jednak nadal nie jest wystarczający i zadawalający. Dlatego w ramach celu operacyjnego 3, przewidziano promocję postaw innowacyjnych wśród młodzieży i dorosłych poprzez działalność szkoleniową i doradczą, w tym poprzez aktywność szkół.

W ramach niniejszego celu planuje się m.in.:

- oferowanie doradztwa organizacyjnego, ekonomicznego i prawnego;

- organizowanie szkoleń i warsztatów z zakresu tworzenia i zarządzania własną firmą;
- aktywne wspieranie kontaktów inwestorów z przedsiębiorcami w tym z branż innowacyjnych;
- tworzenie warunków do rozwoju innowacji w biznesie, wpieranie pomysłów innowacyjnych;
- organizowanie działań edukacyjnych skierowanych do młodzieży i propagujących postawy przedsiębiorcze;
- organizowanie i prowadzenie wymiany doświadczeń, promocji, praktyk zawodowych w zakresie rozwoju przedsiębiorczości;
- organizacja konkursów z nagrodami na innowacyjne rozwiązania.

7. Monitorowanie i wdrażanie strategii

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających Strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Wdrażanie *Strategii* będzie się odbywać poprzez projekty lub funkcjonalne programy działania. Istotnym elementem każdego planu jest szczegółowa projekcja alokacji środków na poszczególne cele i działania danego programu. Celowe jest stworzenie wokół strategii korzystnego klimatu, dzięki włączeniu w proces opracowania programów operacyjnych instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji, przyczyni się wydatnie do sukcesu Strategii.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Aby możliwe było obiektywne zbadanie postępu realizacji inwestycji, należy stworzyć wskaźniki umożliwiające jego zbadanie.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją strategii rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą, dla każdego celu strategicznego opracowano kilka obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju. Punktem wyjściowym do pomiaru realizacji poszczególnych celów strategicznych (a tym samym do osiągnięcia określonych wskaźników) będzie stan na dzień 31.12.2016 roku (rok zero), a także 31.12.2021 rok (stan docelowy).

Tabela 44. Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą

CEL STRATEGICZNY: ATRAKCYJNA I ZINTEGROWANA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
Cel operacyjny 1. Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej
Długość czynnej sieci wodociągowej
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej
Liczba powstałych przydomowych oczyszczalni ścieków
Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych oczyszczalni ścieków
Cel operacyjny 2. Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych oraz infrastruktury okołodrogowej
Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej
Długość dróg gminnych o nawierzchni gruntowej
Długość chodników na terenie Gminy
Długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy
Liczba zmodernizowanych punktów oświetlenia ulicznego
Liczba oprav oświetlenia ulicznego
Cel operacyjny 3. Budowa mieszkań socjalnych
Liczba mieszkań socjalnych na terenie Gminy
Powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych na terenie Gminy
Cel operacyjny 4. Budowa sieci gazowej
Długość czynnej sieci gazowej na terenie Gminy
Liczba osób podłączonych do sieci gazowej
CEL STRATEGICZNY: AKTYWNI MIESZKAŃCY
Cel operacyjny 1. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych
Liczba imprez ogólnodostępnych zorganizowanych na terenie Gminy
Liczba uczestników imprez ogólnodostępnych zorganizowanych na terenie Gminy
Liczba rozbudowanych obiektów sportowych
Liczba powstałych placów zabaw
Cel operacyjny 2. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
Liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

Liczba osób, które biorą udział w zajęciach pozalekcyjnych
Cel operacyjny 3. Budowa i modernizacja obiektów przeznaczonych na cele kulturalne
Liczba obiektów przeznaczonych na cele kulturalne na terenie Gminy
Cel operacyjny 4. Aktywizacja osób bezrobotnych
Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci
Cel operacyjny 5. Zapewnienie wsparcia dla osób bezdomnych.
Liczba osób bezdomnych na terenie Gminy
CEL STRATEGICZNY: ROZWÓJ POTENCJAŁU REKREACYJNO-TURYSTYCZNEGO Z UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY ŚRODOWISKA NATURALNEGO
Cel operacyjny 1. Stworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjno-turystycznej z uwzględnieniem istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowych Gminy
Liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy
Liczba turystów odwiedzających Gminę
Liczba powstałych obiektów rekreacyjno-turystycznych
Cel operacyjny 2. Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń Gminy
Liczba szkoleń, wykładów i seminariów z zakresu ochrony środowiska
Liczba akcji i działań promocyjnych z zakresu ochrony środowiska
Liczba wdrożonych programów doradczych z zakresu ochrony środowiska
Cel operacyjny 3. Rozwój założeń gospodarki niskoemisyjnej
Procent wzrostu/spadku emisji CO ₂ na terenie Gminy
Procent wzrostu efektywności energetycznej na terenie Gminy
Udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii finalnej
Cel operacyjny 4. Instalacja odnawialnych źródeł energii
Liczba zamontowanych instalacji odnawialnych źródeł energii
Cel operacyjny 5. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
Liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych na terenie Gminy
Powierzchnia terenów zieleni w Gminie
CEL STRATEGICZNY: ROZWIĘTA GOSPODARKA LOKALNA
Cel operacyjny 1. Promocja obszarów aktywności gospodarczej na terenie Gminy oraz terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkalne
Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych
Powierzchnia przygotowanych obiektów przeznaczonych na wsparcie działalności gospodarczej
Powierzchnia mieszkań na terenie Gminy

Cel operacyjny 2. Rozwój i wspomaganie lokalnej przedsiębiorczości
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje
Cel operacyjny 3. Wspieranie postaw innowacyjnych wśród mieszkańców poprzez działalność szkoleniową i wzrost aktywności szkół na terenie Gminy
Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy
Liczba szkoleń i warsztatów z zakresu tworzenia i zarządzania własną firmą
Liczba godzin udzielonego doradztwa organizacyjnego, ekonomicznego i prawnego

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji strategii powinien umożliwiać:

- korygowanie działań, jeśli nie przynoszą one zamierzonych efektów;
- reagowanie na zmiany sytuacji strategicznej.

Za wdrożenie niniejszej Strategii jak i realizację poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych odpowiedzialni będą:

- przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą,
- mieszkańcy Gminy (w tym Radni i Sołtysi),
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy,
- przedsiębiorcy działający na terenie Gminy,
- partnerzy Gminy,
- instytucje publiczne o zasięgu powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

IV. Spis tabel

Tabela 1. Struktura demograficzna gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015	8
Tabela 2. Stan ludności na terenie Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na dzień 31.12.2015)	9
Tabela 3. Prognoza liczby ludności Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	10
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w roku 2015.....	12
Tabela 5. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	13
Tabela 6. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	14
Tabela 7. Struktura zasiewów na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w 2010 roku	15
Tabela 8. Struktura hodowli zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w 2010 roku	15
Tabela 9. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015.....	16
Tabela 10. Turystyczne obiekty noclegowe na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008–2015.....	24
Tabela 11. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008 – 2015.....	25
Tabela 12. Przedszkola na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)	28
Tabela 13. Wykaz szkół podstawowych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)	29
Tabela 14. Wyniki testów 6-klasistów w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą	29
Tabela 15. Charakterystyka gimnazjów na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)	30
Tabela 16. Wyniki testów gimnazjalnych w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2014 i 2015.....	30
Tabela 17. Charakterystyka szkół średnich na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)	31
Tabela 18. Charakterystyka szkół specjalnych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na 31.12.2015 r.)	32
Tabela 19. Pomoc społeczna na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2013-2015	36
Tabela 20. Infrastruktura drogowa w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą - drogi gminne (stan na 31.12.2015 r.)	38
Tabela 21. Infrastruktura drogowa w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą - drogi powiatowe (stan na 31.12.2015 r.)	39
Tabela 22. Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą (stan na dzień 31.12.2015 r.).....	41
Tabela 23. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2014.....	42
Tabela 24. Wskaźniki dotyczące zasobu mieszkaniowego w latach 2008-2014	42
Tabela 25. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne	43

Tabela 26. Stan infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na koniec 2015 roku.....	43
Tabela 27. Stan infrastruktury ściekowej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na koniec 2015 roku.....	44
Tabela 28. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł].....	47
Tabela 29. Dochody Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł].....	48
Tabela 30. Poszczególne kategorie dochodów własnych Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł].....	48
Tabela 31. Wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym stanowiącym dochód państwa w latach 2008-2015 [zł].....	49
Tabela 32. Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł].....	49
Tabela 33. Dotacje w budżecie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015.....	50
Tabela 34. Wydatki Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł].....	51
Tabela 35. Struktura wydatków Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł].....	51
Tabela 36. Wyniki budżetów Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł].....	54
Tabela 37. Inwestycje zrealizowane przez Gminę Nowe Miasto nad Pilicą.....	56
Tabela 38. Analiza SWOT.....	68
Tabela 39. Czynniki atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i turystycznej.....	69
Tabela 40. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej gminy.....	76
Tabela 41. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy.....	79
Tabela 42. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy.....	81
Tabela 43. Schemat prezentujący plan strategiczny Strategii Rozwoju Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2016 – 2021.....	83
Tabela 44. Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	93

V. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015.....	8
Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	11
Wykres 3. Struktura użytków rolnych na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą.....	14
Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w 2015 r. wg sekcji PKD 2007.....	16
Wykres 5. Bezrobocie na terenie gmin powiatu grójeckiego (stan na 31.12.2015).....	26

Wykres 6. Wybrane wydatki Gminy Nowe Miasto nad Pilicą w latach 2008-2015 [zł]..... 53

VI. Spis rysunków

Rysunek 1. Gmina Nowe Miasto nad Pilicą na tle województwa mazowieckiego i powiatu grójeckiego 6

Rysunek 2. Gmina Nowe Miasto nad Pilicą 7

Rysunek 3. Obszary chronione na terenie Gminy Nowe Miasto nad Pilicą 19

Rysunek 4. Szlaki rowerowe przebiegające przez obszar Gminy Nowe Miasto nad Pilicą 22

Rysunek 5. Szlak kajakowy Rzeka Pilica: Nowe Miasto – Tomczyce..... 23

Rysunek 6. Szlak kajakowy Rzeka Drzewiczka: Odrzywół – Żdżarki 23

Rysunek 7. Drogi wojewódzkie przebiegające przez Miasto i Gminę Nowe Miasto nad Pilicą 38

Rysunek 8. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Gminy 75

Rysunek 9. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy 78

Rysunek 10. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy 80